

2015

Jaarverslag

Inhoud

Samenstelling

Aandeelhouders, raad van commissarissen, directie en ondernemingsraad	iii
---	-----

Raad van commissarissen

Voorstel aan de aandeelhouders	iv
Bericht van de raad van commissarissen	v

Bestuursverslag

Verslag van de directeur ..	2
Financiële resultaten	3
Vermogenspositie en financiering	5
Risico's, organisatiestructuur en personeelsformatie	6
Kengetallen(enkelvoudig)	10

Jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2015.....	12
Geconsolideerde winst-en-verliesrekening over 2015	13
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2015	14
Toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening	15
Enkelvoudige balans per 31 december 2015	30
Enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2015	31
Toelichting op de enkelvoudige balans en winst-en-verliesrekening	32

Overige gegevens

Statutaire bepaling	43
Voorstel winstbestemming	43
Gebeurtenissen na balansdatum	43

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	44
---	----

Aandeelhouders, raad van commissarissen, directie en ondernemingsraad

Aandeelhouders

	Aantal aandelen
Provincie Drenthe	973
Gemeente Aa & Hunze	64
Gemeente Assen	147
Gemeente Borger-Odoorn	64
Gemeente Coevorden	80
Gemeente Emmen	234
Gemeente Hoogeveen	122
Gemeente Midden-Drenthe	73
Gemeente Noordenveld	72
Gemeente Tynaarlo	45
Gemeente Westerveld	21
Gemeente De Wolden	51

Raad van commissarissen

G.J. Jansen	voorzitter
B.J. Bouwmeester	lid
T. Eerenstein	lid
Sj. Kremer (tot 10 december 2015)	lid
J.H. van der Laan	lid
M.L. van Wijhe	lid

Directie

K.J. Hoogsteen (tot 1 april 2016)	directeur
Sj. Kremer (vanaf 10 december 2015 tot 3 juni 2016)	directeur
P.A. Glasbeek (vanaf 1 april 2016)	directeur

Ondernemingsraad

J. Kikkert	voorzitter
G. Blom	secretaris
R. Heling	vice voorzitter
R. Blokzijl	lid
H. Ramaker	lid
J. de Vries	lid

Voorstel aan de aandeelhouders

Hierbij bieden wij u het door de directie opgemaakte jaarverslag 2015 van NV Waterleidingmaatschappij Drenthe aan met daarin opgenomen de jaarrekening over 2015.

Het jaarverslag is met de directie besproken in een vergadering van de raad van commissarissen waarbij ook de accountant aanwezig was.

De enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2015 sluit met een positief saldo van € 6.179.000 (geconsolideerd € 6.178.000).

Voorgesteld wordt het statutair maximaal toegestane dividend ter grootte van 2%, zijnde de wettelijke rente per 1 januari 2015, van het geplaatste aandelenkapitaal aan aandeelhouders uit te keren en het restant van het resultaat aan de overige reserve toe te voegen.

De algemene vergadering van aandeelhouders wordt voorgesteld de jaarrekening vast te stellen.

Aan de algemene vergadering van aandeelhouders wordt tevens voorgesteld voor het jaar 2015 decharge te verlenen aan de directie voor het gevoerde bestuur en de leden van de raad van commissarissen voor het gevoerde toezicht.

Assen, 7 april 2017

Namens de raad van commissarissen

G.J. Jansen, voorzitter

Bericht van de raad van commissarissen

VERSLAG RAAD VAN COMMISSARISSEN

In ons verslag over 2014 is melding gemaakt van een door EY uitgevoerd onderzoek gericht op de informatie uitwisseling tussen directie, raad van commissarissen, de toenmalige externe accountant en voor wat Indonesië betreft tevens het bestuur van de Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië (SWOI) die al dan niet heeft plaatsgevonden omtrent een in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken uitgebracht 'Final Evaluation' rapport uit mei 2013. Daarin werden harde noten over de WMD projecten in Indonesië gekraakt. Uit het door EY naar aanleiding van hun onderzoek uitgebrachte rapport (dat naar zijn persoonsgerichte aard een vertrouwelijk karakter draagt) viel op te maken dat de informatievoorziening vanuit de directie van WMD richting raad van commissarissen, de toenmalige externe accountant en aandeelhouders over de Indonesische activiteiten de afgelopen jaren ernstig tekortschoot.

De raad van commissarissen heeft naar aanleiding van dat vertrouwelijke EY rapport een duiding verstrekt aan de aandeelhouders in een ook publiekelijk verspreide brief. Aandeelhouders hebben aangegeven daarenboven behoefte te hebben aan een nader onderzoek waarvan de resultaten publiekelijk kunnen worden gedeeld. Daarin zou, met betrekking tot de Indonesische activiteiten die in de periode 2005 tot en met 2016 werden ontplooid, vooral de vraag dienen te worden beantwoord of dat in die periode al dan niet binnen de directie bevoegdheden is geschied en hoe daarbij het toezicht heeft gefunctioneerd. Wij verwachten dat de opdrachtnemer, Trip Advocaten, binnen enkele weken na publicatie van dit jaarverslag hierover zal rapporteren.

Gedurende het verslagjaar is door de raad van commissarissen steeds intensiever geopereerd, hetgeen vooral verband hield met de Indonesië problematiek en de verschillen van inzicht daaromtrent tussen toenmalige directie enerzijds en toenmalige externe accountant en raad van commissarissen anderzijds. De oplevering van het jaarverslag 2014 en daarmee ook 2015 is hierdoor aanzienlijk vertraagd. Vanaf de jaarrekening 2016 keren wij weer terug naar het gebruikelijke ritme. Waar vooral de niet-kernactiviteiten in 2015 extra aandacht vroegen is WMD nu hard op weg om daar schoon schip te maken. Wij hebben het vertrouwen dat met de ingezette koerswijzigingen en het centraal stellen van de solide kernactiviteit, productie en distributie van drinkwater, WMD binnen afzienbare termijn weer tot de top van de drinkwatersector zal behoren.

INVULLING TOEZICHT

In 2015 heeft de raad van commissarissen acht maal vergaderd in aanwezigheid van de bestuurder. Tijdens deze vergaderingen en in de contacten met de bestuurder hebben we gesproken over de strategische positie van WMD, de corporate governance structuur, de behaalde resultaten en het financieel beleid en alle overige relevante zaken die onder de aandacht van de raad kwamen of werden gebracht. In 2015 werden onder meer de volgende onderwerpen behandeld:

- Jaarrekening 2014.
- Resultaten onderzoek eind 2014 en begin 2015 door commissie De Boer
- Het Financieel Plan en de drinkwatertarieven voor 2016
- Besteding van de 1% Koppejangelden
- Beleidsplan WMD 2016-2020
- Wijziging procuratie WMD Groep
- Benchmarkgegevens 2014
- Aanstelling nieuwe accountant
- Onderzoek procedure totstandkoming jaarrekening 2014.

Bij twee overlegvergaderingen tussen de bestuurder en de ondernemingsraad waarin de algemene gang van zaken van de onderneming is besproken was een vertegenwoordiger van de raad aanwezig. Het jaarverslag van de ondernemingsraad, de toekomstige strategische positie van WMD, verschillende bedrijfsregelingen, het beleidsplan WMD 2016-2020 en het Financieel Plan 2016 zijn hierbij onder andere aan de orde geweest.

De Drinkwaterwet schrijft voor dat drinkwater- en Ander wateractiviteiten strikt gescheiden dienen te zijn. Binnen de raad van commissarissen is dan ook besloten om deze twee activiteiten in de raad apart te behandelen. In 2015 zijn de volgende onderwerpen rondom Ander Water besproken:

- Jaarrekening 2014
- Financieel Plan Ander Water 2016
- Voortgang samenwerking met lokale waterbedrijven in Indonesië

- Voortgang samenwerking met Wildlands Adventure Zoo in Emmen
- Voortgang activiteiten E-Qua BV
- Beleidskaders Noordwater BV

AUDITCOMMISSIE

In 2015 bestond de auditcommissie van de raad van commissarissen tot 10 december 2015 uit de heren S. Kremer en T. Eerenstein en vanaf die datum uit de heren T. Eerenstein en J.H. van der Laan. De auditcommissie adviseert de raad bij de uitvoering van zijn taak tot het houden van toezicht op de interne risicobeheer- en controlesystemen alsmede de jaarverslaglegging en de begroting. Voor de werkzaamheden van de commissie is een reglement opgesteld.

In dit tweede jaar van zijn bestaan heeft de auditcommissie acht keer vergaderd waarbij onder meer aan de orde zijn geweest:

- Controleprotocol
- Wettelijke en niet-wettelijke taken WMD
- Financiële resultaten Ander wateractiviteiten 2014
- Financieel Plan 2016 Ander wateractiviteiten
- Risicomanagement
- Agiostortingen
- Corporate Governance structuur

Op 10 december 2015 trad de heer S. Kremer uit de raad van commissarissen na zijn benoeming tot tijdelijk directeur van de vennootschap.

Voor de getoonde inzet gedurende het verslagjaar zijn wij het WMD personeel erkentelijk.

Assen, april 2017

De raad van commissarissen

Bestuursverslag 2015

Verslag van de directeur

Na de veelheid aan bijzonderheden die in het jaarverslag over 2014 vermeld moest worden in verband met de correctie van het jaarverslag over 2013 (vooral verband houdende met de Indonesische activiteiten), keren we met het jaarverslag over 2015 geleidelijk aan terug naar wat als 'normaal' kan worden beschouwd voor WMD.

Dat geldt allereerst de resultaten. Die weerspiegelen vooral de solide kern van het bedrijf, de productie en distributie van drinkwater. Het resultaat kwam uit op € 6,1 miljoen ten opzichte van € 2,4 miljoen in 2014. Wanneer rekening gehouden wordt met een aantal bijzondere posten in 2014 is nog steeds sprake van een stijging in resultaat van ca. € 1 miljoen.

In 2015 is relatief veel geïnvesteerd, vooral waar het betreft de Asbest Cement leiding vervanging. Zoals besproken in aandeelhoudersvergaderingen in 2016 zullen de investeringen vanaf 2016 worden begrensd tot het niveau van de operationele cash flow om een stijging van de vreemd vermogen financiering te voorkomen. De vervanging van het AC leidingen net zal, in plaats van in totaal 10 jaar, nu in totaal ca. 11 jaar vergen.

Het beleid is er voorts op gericht om zo snel mogelijk tot een herstel van de solvabiliteit te komen tot tenminste 30% van het balanstotaal. Wij zijn de aandeelhouders erkentelijk voor de van hun zijde in 2016 expliciet uitgesproken steun in dezen, onder meer tot uiting komend in hun initiatief af te zien van dividend over het jaar 2014. Met een solvabiliteitspercentage van ruim 22% over 2015 zijn wij op de juiste weg om uiterlijk 2020 onze 30% doelstelling te behalen.

Ook in het verslagjaar is de omvang van het personeelsbestand verder afgenomen. Dit past binnen de opzet te komen tot een continue verlaging van het kostenniveau. De verwachting bestaat dat het natuurlijk verloop voldoende ruimte biedt om de gewenste daling in bezetting op te vangen. Los van de trendmatige daling van de bezetting in de kernactiviteit staat de bezetting in de niet-kernactiviteiten. Door afstoting c.q. intensievere samenwerking met derden liggen wijzigingen in de omvang van het personeelsbestand hier in het verschiet.

Vaststelling van deze jaarrekening opent de mogelijkheid om de komende maanden met de vier huisbankiers tot definitieve afspraken over de vreemd vermogen financiering op termijn te komen. Wij zijn hen erkentelijk voor de constructieve wijze waarop zij met ons samenwerken.

Ook in dit verslagjaar is de inzet en verbondenheid van de medewerkers groot geweest. Een woord van dank aan hen is dan ook op zijn plaats.

Directieverklaring

De directie van WMD verklaart naar beste weten:

- 1) Dat de jaarrekening 2015 een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie per 31 december 2015 en het resultaat over 2015 van WMD en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen;
- 2) Dat het jaarverslag een getrouw beeld geeft van de toestand op de balansdatum per 31 december 2015 en de gang van zaken gedurende het boekjaar bij WMD;
- 3) Dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's zijn beschreven waarmee WMD wordt geconfronteerd.

Financiële resultaten

Algemeen

Het jaar 2015 was in financiële zin een stabiel jaar. Het voorgaande jaarverslag heeft in het teken gestaan van herijking van waardering en presentatie van in het bijzonder alle Indonesische activiteiten, hetgeen geleid heeft tot substantiële afwaarderingen van de betreffende belangen. Deze correcties zijn met terugwerkende kracht naar 2013 doorgevoerd. Daarmee zijn de bijzonderheden in het vergelijkingsjaar 2014 beperkt tot een bedrag van € 1,5 miljoen, gemoeid met kwijtscheldingen van leningen aan Indonesische deelnemingen en een bedrag van € 0,9 miljoen aan voorziening uit hoofde van negatief renteresultaat veroorzaakt door (embedded) derivaten leningen. In 2015 viel van deze laatste voorziening weer voor een stuk vrij. Het gezamenlijk effect van deze bijzonderheden bedraagt ca. € 2,5 miljoen. Rekening houdend daarmee is het resultaat 2015 ten opzichte van 2014 met € 1 miljoen autonoom verbeterd.

Vergelijking behaalde resultaten 2015 met 2014

Resultaatsvergelijking (bedragen in duizenden euro's):

	2015		2014		Verschil	
		in %		in %		Ref.
Netto omzet	31.524	100%	31.398	100%	126	
Overige bedrijfsopbrengsten	2.818	9%	2.545	8%	273	
	34.342	109%	33.943	108%	399	
Personeelskosten	7.460	24%	8.163	26%	-703	A
Overige kosten	13.668	43%	13.466	43%	202	
	21.128	67%	21.629	69%	-501	
EBITDA	13.214	42%	12.314	39%	900	
Afschrijvingen	6.574	21%	6.680	21%	-106	
EBIT	6.640	21%	5.634	18%	1.006	
Interest e.d. per saldo	-1.228		-2.211		983	B
Resultaat deelneming	767		-999		1.766	C
Netto resultaat	6.179		2.424		3.755	

Ref. A: Personeelskosten vertonen doorgaans een stabiel beeld. De daling wordt veroorzaakt door een incidentele afkoop in het kader van versoering van arbeidsvoorwaarden in 2015.

Ref. B: De daling van de interestkosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de systematiek van toerekening van rente aan de boekjaren van derivaten embedded leningen.

Ref. C: Zie de volgende tabel met betrekking tot de dochtermaatschappij Noordwater BV waarin het resultaat deelnemingen per deelneming is opgenomen.

	IndoWater BV dochter Noordwater (geconsolideerd)			Betawater BV dochter Noordwater (geconsolideerd)			E-Qua BV dochter Noordwater			Noordwater BV dochter WMD (enkelvoudig)	
	2015	2014	ref.	2015	2014	ref.	2015	2014	ref.	2015	2014
Netto omzet	7.886	6.873	D	2.525	2.733		272	6	F		
Overige bedrijfsopbrengsten	1.048	2.455	D	2.776	2.526		324			1.473	1.438
	8.934	9.328		5.301	5.259		596	6		1.473	1.438
Personeelskosten	3.441	3.056		1.514	1.471						
Overige kosten	5.625	7.274	E	3.251	3.290		286	2		1.208	1.075
	9.066	10.330		4.765	4.761		286	2		1.208	1.075
EBITDA	-132	-1.002		536	498		310	4		265	363
Afschrijvingen	248	256		280	290		31	3			
EBIT	-380	-1.258		256	208		279	1		265	363
Interest e.d. per saldo	-215	-493		100	120		-101	-5		-44	-207
Belastingen	-180	-256								110	15
Resultaat deelneming:											
IndoWater BV										-702	2.001
Betawater BV										356	328
E-Qua BV										178	-4
NieuWater BV										510	507
Aandeel derden	73	6									
Overige deelnemingen WMD										94	15
Netto resultaat	-702	-2.001		356	328		178	-4		767	-999

Ref. D: Betreft voornamelijk een verschuiving tussen overige bedrijfsopbrengsten en omzet.

Ref. E: In 2014 heeft nog een kwijtschelding plaatsgevonden van leningen verstrekt aan de Indonesische waterbedrijven.

Ref. F: Betreft eind 2014 in gebruik genomen activa.

IndoWater BV

De geconsolideerde cijfers Indowater BV betreffen de resultaten van alle vennootschappen die gerelateerd zijn aan de Indonesische activiteiten. Het betreft de volgende groepsmaatschappijen:

- Lokale waterbedrijven: PT Air Manado (Manado), PT Tirta Remu (Sorong), PT War Besrendi (Biak), PT Wedu Merauke (Merauke), PT Dream Sukses Airindo (Ambon)
- Tussenholdings: PT Drenthe BV, Tirta Papau BV, Tirta Sulawesi BV, Tirta Maluka BV
- Lokale partners: PT Inowa Prima Consult (Bandung), PT Water Laboratory Nusantara Indonesia (Manado), PT Tirta Inti Drenthe (Manado)
- Niet actieve PT's: PT Ake Maluku Utara (Bandung), PT Air Tomohon (Tomohon), PT Air Minum Baliem (Wamena), PT Tirta Numbay (Jayapura), PT Air Minahasa Selatan (Minahasa), PT Mitra Tirta Indonesia (Bandung)

Betawater BV

De geconsolideerde cijfers Betawater BV betreffen de resultaten van de vennootschappen die gerelateerd zijn aan de Nederlandse 'niet drinkwater' activiteiten, behoudens energie gerelateerde activiteiten. Het betreft de groepsmaatschappijen:

- Industriewater: Betawater BV
- Flessenwater: VOF Anloo en VOF Hondsrug
- Detachering: Ad Fontes BV

E-Qua BV

Betreft een nieuwe activiteit van WMD die zich richt op energie gerelateerde waterprojecten, vaak gericht op het behalen van economische en milieu voordelen.

Noordwater BV

Betreft de tussenholding waarin alle andere activiteiten van WMD zijn ondergebracht.

Vermogenspositie en financiering

Vermogenspositie

De beschikbare en vastgelegde middelen zijn, geconsolideerd beschouwd, als volgt te specificeren (bedragen in duizenden euro's):

	31 december 2015	31 december 2014
Op lange termijn beschikbaar		
Eigen vermogen	37.274	31.442
Voorzieningen	929	1.185
Langlopende schulden (inclusief kortlopend deel)	115.412	107.922
	153.615	140.549
Op lange termijn vastgelegd		
Materiële vaste activa	148.580	137.780
Financiële vaste activa	10.909	12.253
	159.489	150.033
Saldo lange termijn	-5.874	-9.484
Beschikbaar op korte termijn		
Kortlopende schulden	10.697	10.256
Vastgelegd op korte termijn		
Voorraden	1.356	1.250
Vorderingen	7.422	7.128
	8.778	8.378
Saldo korte termijn	1.919	1.878
Totaal saldo	-3.955	-7.606
Kasgeldleningen en rekening courant financieringen	10.000	12.753
Beschikbare liquide middelen	6.045	5.147

WMD factureert twee keer per jaar de watergelden aan de kleinverbruikers. In januari de eindafrekening over het voorgaande jaar alsmede een voorschot voor het eerste half jaar en in juli wordt een tweede voorschot voor de rest van het jaar gefactureerd. Om deze reden worden eind juni en eind december van ieder jaar de minimum posities qua liquiditeit bereikt en wordt er gebruikt gemaakt van de rekening-courant faciliteit bij Rabobank. Zoals zichtbaar in bovenstaand overzicht had WMD ultimo 2015 nog 6 miljoen ongebruikt uit de rekening-courant faciliteit.

De solvabiliteit per 31 december 2015 bedraagt geconsolideerd 22,2% (2014: 19,2%). op basis van de enkelvoudige balans komt deze uit op 23,6% voor 2015 (2014: 20,8%).

Financiering en investeringen

In 2016 is in verband met de noodzaak tot herstel van de solvabiliteit het investeringsniveau teruggebracht tot het niveau van de vrije cashflow. Daarmee leiden nieuwe investeringen niet tot een additionele financieringsbehoefte. De komende jaren blijft de totale behoefte aan langlopende leningen naar verwachting stabiel op het niveau van ruim € 110 miljoen. Het merendeel van de financieringen betreft leningen met een looptijd van 10 jaar, de afschrijvingstermijn van de infrastructuur bedraagt 30 - 50 jaar. Als gevolg van dit systeem moeten de jaarlijkse aflossingen (komende jaren circa € 16 miljoen per jaar) geherfinancierd worden. Met de banken is regelmatig contact teneinde hiervoor adequate financiering aan te trekken. De belangrijkste huidige bankiers, ABN AMRO, BNG Bank, NWB Bank en Rabobank, nemen deel aan een periodiek overleg met WMD en hebben hun vertrouwen in WMD uitgesproken.

Risico's, organisatiestructuur en personeelsformatie

Risicobeheersing Nederland

Voortdurende monitoring van risico's verbonden aan de bedrijfsactiviteiten en aanpassing van het interne beheersingssysteem aan actuele risico's neemt bij WMD een belangrijke plaats in. Zoals bij alle ondernemingen en organisaties zijn er ontwikkelingen of gebeurtenissen die een bedreiging kunnen vormen voor de realisatie van de gekozen strategie. WMD heeft dergelijke ontwikkelingen of gebeurtenissen ('risico's') in kaart gebracht.

Een belangrijk onderdeel van de strategie van WMD vormt de zorg voor een hoge mate van leveringszekerheid. Achterstallig onderhoud, onvoldoende kennis en uitbesteding van werk vormen hier een mogelijk risico. WMD heeft daarom gekozen voor preventief onderhoud (waar nodig), trainingen, wekelijks overleg, externe technologische doorlichting van productielocaties en het grotendeels in eigen beheer houden van de bedrijfsvoering, storingsonderhoud, preventief onderhoud, ontwerp- en installatiewerkzaamheden.

Extremere verstoringen van de drinkwaterlevering (uitval van een geheel productiestation, een wingebed, een grote transportleiding en/of besmetting van drinkwater) door ernstige calamiteiten zijn aanleiding om met regelmaat een 'Verstoringsrisico-analyse' uit te voeren, waarin de verschillende risico's worden beoordeeld en van passende maatregelen worden voorzien. Dit krijgt zijn weerslag in het wettelijk verplichte leveringsplan dat iedere vier jaar (het laatst in 2016) wordt herzien.

Een ander belangrijk onderdeel van de strategie van WMD vormt de realisatie van een uitstekende waterkwaliteit. Bacteriën, virussen, chemische stoffen, terroristische aanslagen en industriële lozingen vormen hier een mogelijk risico. WMD heeft een uitgebreid pakket maatregelen getroffen om deze risico's te beheersen. Goede en betrouwbare bronnen, maatregelen ter bescherming van de waterwinning, beveiliging van productielocaties, hygiënisch werken, een adequate zuivering en een goed distributienet maken daar deel van uit, evenals regelmatige bemonstering.

WMD wil bewust met het milieu omgaan en heeft daartoe diverse milieuvriendelijke maatregelen genomen. Zo beperkt WMD het gebruik van energie, chemicaliën en hulpstoffen en gebruikt ze groene stroom en zonne-energie. Reststoffen worden zoveel mogelijk hergebruikt en het drinkwater wordt geconditioneerd. WMD werkt onder het milieucertificaat 'Barometer Duurzaam Terreinbeheer (niveau goud)'. De risico's dat WMD haar doelstellingen op milieugebied niet haalt worden als klein ingeschat.

Slechte ervaringen van klanten beschadigen de reputatie en het vertrouwen in WMD. Mede daarom heeft WMD een klantenpanel dat zowel gevraagd als ongevraagd advies geeft. Een tekort aan personeelsleden op de klantenafdeling bij ongeval en ziekte kan een risico vormen voor een goede service. Door te werken met allround medewerkers – die alle aspecten beheersen – en inhuur van uitzendkrachten wordt dit risico gereduceerd.

Slecht onderhoud of ouderdom van het leidingnetwerk kunnen leiden tot breuken in leidingen en daardoor tot stagnerende waterlevering en het binnendringen van verontreinigingen. De grootste problemen blijken zich in de praktijk voor te doen bij asbestcementleidingen. WMD is daarom gestart met een investeringsprogramma waarbij de slechtste stukken van dit netwerk versneld worden vervangen. Werken met asbest kan leiden tot gezondheidsproblemen. Daarom heeft WMD strenge voorzorgsmaatregelen getroffen en zijn de medewerkers getraind in het omgaan met asbest.

De gemiddelde leeftijd van het personeelsbestand bij WMD is hoog en er is relatief weinig verjonging. Daardoor bestaat het gevaar van het wegstromen van kennis uit de organisatie. WMD onderkent dit risico en voert een gericht beleid om de kennis vast te leggen en de instroom van jonge personeelsleden te bevorderen.

WMD is, zoals veel organisaties, sterk afhankelijk van een ongestoorde werking van diverse automatiseringssystemen. Virussen, stroomstoringen, te lange responstijden bij storingen en foutmeldingen, niet op elkaar aansluitende systemen en onvoldoende kennis kunnen alle leiden tot stagnatie van het primaire proces. WMD heeft daarom een uitgebreid stelsel van maatregelen getroffen. Daarvan maken onder meer fire-walls, antivirus software, surf control, noodstroomaggregaten, uitwijkovereenkomsten en continue aandacht voor opleiding en training deel uit.

WMD hecht er veel belang aan dat de werknemers hun werkzaamheden in een gezonde werkomgeving kunnen verrichten. Er worden dan ook periodiek arbeidsgeneeskundige onderzoeken gehouden. Deze omvatten onder meer pc-gebruik, fysieke belasting en gehoorbescherming.

Door verandering in wetgeving kan de bescherming van grondwaterbeschermingsgebieden afnemen. Daardoor kan de kwaliteit van het grondwater achteruit gaan en kunnen de kosten voor het zuiveren toenemen. Door directe stimulering van boeren tot vermindering van het gebruik van bestrijdingsmiddelen en meststoffen, voorwaarden stellen aan pachters, netwerken met andere grondgebruikers, waterbeheerders en overheden, omgevingsmanagement en samenwerking met andere waterbedrijven kan dit risico worden opgevangen.

Risico Wildlands

Gedurende het verslagjaar werd volop gewerkt aan de investeringen in de Waterfabriek en de duurzame energievoorziening voor Wildlands (voorheen Dierenpark Emmen) en omgeving. Tezamen met de investering in het multi-media gebouw bedragen de totale investeringen ten behoeve van Wildlands ultimo 2016 circa € 20 miljoen. Een zeer aanzienlijk deel van deze investeringen is voor wat de waarde ervan betreft afhankelijk van de financiële positie van Wildlands.

Risicobeheersing buitenland

WMD verricht activiteiten in Indonesië. WMD heeft een uitgebreide analyse uitgevoerd van de risico's die de ondernemingen aldaar lopen in de uitoefening van hun werkzaamheden.

De accountancy maatstaven alsmede de culturele waarden en normen die in Indonesië worden gehanteerd wijken af van die in Nederland.

Bovendien geschiedt het merendeel van de transacties nog op kasbasis. Daarnaast kennen onze deelnemingen in lokale waterbedrijven een relatief hoog "non-revenue water" percentage. Dat wil zeggen een aanzienlijk deel (soms >50%) van het geproduceerde water niet wordt gefactureerd. WMD heeft in het verleden diverse maatregelen genomen om de betrouwbaarheid van de financiële verslaglegging bij haar bedrijven te vergroten, en zal daaraan ook in de nabije toekomst gerichte aandacht besteden.

Natuurrampen komen in Indonesië regelmatig voor. Ook twee van onze deelnemingen zijn al eens door hevige overstromingen getroffen. Deze veroorzaakten met name schade aan productie- en distributiemiddelen. Verzekering hiertegen blijkt niet goed mogelijk; de impact blijft tot dusver gelukkig beperkt tot de kosten van herstel en gederfde waterverkoop.

Dochterondernemingen van WMD hebben leningen verstrekt aan een vijftal drinkwaterbedrijven in Indonesië. Gedurende de afgelopen jaren heeft betaling van rente en aflossing niet conform de leningsvoorwaarden plaatsgevonden. De belangen in deze ondernemingen zijn in 2014 vrijwel geheel afgewaardeerd.

Organisatie structuur en voorgenomen juridische splitsing

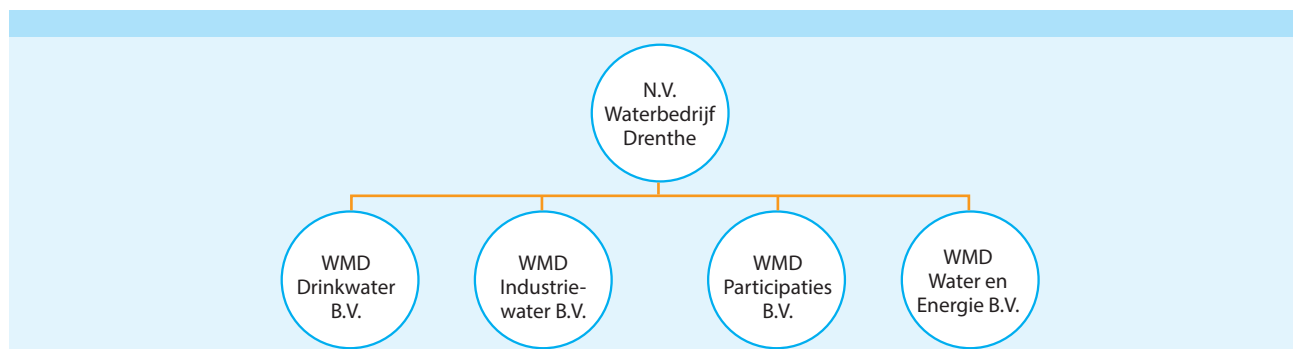
In de structuur van de WMD-groep die gold tot einde 2016, was geen volkomen en duidelijke scheiding aangebracht tussen de wettelijke en niet-wettelijke activiteiten.

Besloten is om te komen tot een strikte scheiding tussen de wettelijke en niet-wettelijke activiteiten binnen de N.V. en de dochtervennootschappen opdat een transparante organisatie ontstaat.

Dit is op 31 december 2016 gerealiseerd door een juridische splitsing, waarbij het deel van het vermogen dat ziet op de kernactiviteit Drinkwaterwet onder algemene titel overeenkomstig de aan de akte van splitsing gehechte beschrijving is overgegaan naar een afzonderlijke nieuw op te richten entiteit, WMD Drinkwater BV, een dochtervennootschap van NV Waterbedrijf Drenthe (de voormalige N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe).

In het kader van de scheiding van de wettelijke en niet-wettelijke taken was het tevens wenselijk om de "Ander Water activiteiten" te hergroeperen. Twee aanvullende stappen die in het kader van de splitsing zijn gerealiseerd zijn het oprichten van WMD Industriewater BV en WMD Participaties BV en het overdragen van de aandelen Noordwater BV aan WMD Participaties BV. Dit opdat de activiteiten op het gebied van waterzuivering voor niet-drinkwater toepassing (de industriewater toepassingen) uiteindelijk kunnen worden overgeheveld naar Industriewater BV (Drinkwaterfabriek Wildlands, de Cabot-Norit proceswateractiviteiten, Gietwater, en het 50% aandeel van NoordWater in NieuWater) en de overige activiteiten uiteindelijk kunnen worden overgeheveld naar WMD Participaties BV (Indowater BV, bottelarij (WMD-deel in de VOF's Hondsrug en Anloo), Ad Fontes BV, het WMD-deel in Water Fund Holland BV, WMD-deel in de Drentsche Golf & Country Club).

De structuur van WMD en onderliggende BV's ziet er in 2017 als volgt uit:

De uitgangspunten bij de splitsing waren:

- Geen veranderingen in arbeidsvoorwaarden en rechtspositie van de werknemers van WMD en AdFontes BV.
- Een zo volkomen mogelijke scheiding van wettelijke en niet-wettelijke taken.
- Voldoen aan de eisen van het ILT, de Drinkwaterwet, het drinkwaterbesluit en de aanbevelingen uit het rapport van de commissie De Boer.
- Transparantie ten behoeve van stakeholders en toezichthouders.
- Bestuur van de holding is een natuurlijk persoon, de holding is bestuurder van de nieuw op te richten BV's en bestaande BV's met uitzondering van WMD Drinkwater BV (directeur natuurlijk persoon).
- Eén raad van commissarissen op holding niveau. De raad van commissarissen voor WMD Drinkwater BV kent dezelfde samenstelling als die voor de holding.

Personeelsformatie

In 2015 zijn drie medewerkers in dienst en zeven medewerkers uit dienst getreden. Het aantal fulltime medewerkers is gedaald met vier en het aantal parttimers is gelijk gebleven.

Aantal werknemers per 31 december

31 december 2015		31 december 2014		31 december 2013		31 december 2012	
Aantal werknemers	Aantal fte	Aantal werknemers	Aantal fte	Aantal werknemers	Aantal fte	Aantal werknemers	Aantal fte
161	150	165	154	167	155	171	159

Verhouding fulltime en parttime medewerkers per 31 december

Dienstverband	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Fulltime	130	134	134	137	131	135
Parttime	31	31	33	34	36	35
Totaal	161	165	167	171	167	170

Leeftijdsopbouw per 31 december

Leeftijd	Totaal		Vrouw		Man	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
<25	1	2	0	0	1	2
25-34	10	11	2	2	8	9
35-44	26	23	7	6	19	17
45-54	59	62	14	15	45	47
>55	65	67	9	8	56	59
Totaal	161	165	32	31	129	134

De gemiddelde leeftijd van medewerkers aan het eind van 2015 is 51 jaar.

Assen, 7 april 2017

Peter Glasbeek
Directeur

Kengetallen (enkelvoudig)

Kengetallen jaarrekening WMD

	2015	2014	2013	
Algemeen				
Productie en inkoop	32.710	32.250	32.571	x 1.000 m ³
Niet in rekening gebracht verbruik	1.622	1.292	1.604	x 1.000 m ³
Verkopen	31.088	30.958	30.967	x 1.000 m ³
Verkopen en gros	3.419	3.060	2.842	x 1.000 m ³
Verkopen in eigen voorzieningsgebied	27.669	27.898	28.125	x 1.000 m ³
Lengte hoofdleidingnet	4.990	4.940	4.915	in km
Aantal technische aansluitingen	196.861	196.708	196.389	per 31/12
Aantal administratieve aansluitingen	201.706	201.301	200.859	per 31/12
Kosten per administratieve aansluiting (cf. benchmark)	152,74	152,69	150,65	in €
Gemiddelde rentepercentage langlopende leningen	2,90	2,97	3,10	in %
Gemiddeld aantal werknemers (Fte)	150	155	157	
Bruto personeelskosten per werknemer (Fte)	74.653	75.490	73.389	in €
Aantal technische aansluitingen per werknemer	1.312	1.269	1.251	
Huishoudelijk verbruik				
Vastrecht	60,00	58,50	57,50	in €
m ³ prijs inclusief grondwaterbelasting	0,55	0,55	0,55	in €
Gemiddeld verbruik per aansluiting	118,02	116,92	118,99	in m ³
Kosten waterverbruik per huishouding exclusief btw	124,91	122,81	122,94	in €
Balans				
Boekwaarde materiële vaste activa per 31/12	142.984	132.807	126.695	x €1.000
Boekwaarde per aansluiting per 31/12	726	675	645	in €
Investerings in het jaar (netto)	16.771	13.018	8.964	x €1.000
Solvabiliteit (EV in % van het balanstotaal)	23,6	20,8	21,3	in %
Winst- en verliesrekening				
Netto omzet water	31.524	31.398	30.861	x €1.000
Overige opbrengsten	2.818	2.545	2.632	x €1.000
Bruto personeelskosten inclusief sociale- en pensioenlasten	11.198	11.701	11.522	x €1.000
Geactiveerde- en doorbelaste salarissen	3.738	3.538	2.929	x €1.000
Personeelskosten inclusief sociale- en pensioenlasten	7.460	8.163	8.593	x €1.000
Overige kosten	13.306	13.111	13.706	x €1.000
Grondwaterbelasting	362	355	358	x €1.000
Bedrijfsresultaat vóór afschrijvingen	13.214	12.314	10.836	x €1.000
Afschrijvingen	6.574	6.680	6.970	x €1.000
Saldo rentelasten en -baten	1.228	2.211	1.455	x €1.000
Resultaat exclusief deelnemingen	5.412	3.423	2.411	x €1.000
Rentedekkingsratio	5,4	2,5	2,7	

Jaarrekening 2015

Geconsolideerde balans per 31 december 2015

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2015	31 december 2014
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	6	148.580	137.780
Financiële vaste activa	7	10.909	12.253
		159.489	150.033
VLOTTENDE ACTIVA (ten hoogste 1 jaar)	13		
Vorraden		1.356	1.250
Vorderingen		7.422	7.128
Liquide middelen		3	5.147
		8.781	13.525
		168.270	163.558
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	9	37.274	31.391
Aandeel derden	10	0	51
		37.274	31.442
Voorzieningen	11	929	1.185
Langlopende schulden	12		
Leningen kredietinstellingen		93.884	88.951
Overige leningen		2.891	1.780
(Embedded) derivaten		2.136	2.685
		98.911	93.416
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)	13		
Schulden aan kredietinstellingen		20.459	27.259
Schulden aan handelscrediteuren		2.891	3.070
Belastingen en premies sociale verzekeringen		1.443	1.046
Schulden aan participanten waarin wordt deelgenomen		0	520
Overige schulden		6.363	5.620
		31.156	37.515
		168.270	163.558

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2015

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2015	2014
Netto omzet			
Watervakopen	15	41.565	40.453
Overige opbrengsten			
Overige bedrijfsopbrengsten	16	6.189	5.613
Som der bedrijfsopbrengsten		47.754	46.066
Bedrijfslasten			
Waterinkopen		499	428
Elektrische energie		2.725	1.818
Chemicaliën e.d.		309	891
Kosten uitbesteed werk		8.319	8.456
Personeelskosten	17	12.420	13.506
Afschrijvingen	18	7.133	7.227
Grondwaterbelasting		362	355
Overige bedrijfskosten	19	8.656	7.663
Som der bedrijfslasten		40.423	40.344
Bedrijfsresultaat		7.331	5.722
Rentebaten		637	650
Rentelasten	20	-2.398	-4.194
Financieel resultaat		-1.761	-3.544
Resultaat voor belastingen		5.570	2.178
Winstbelastingen	21	-68	-257
Resultaat deelnemingen	22	603	523
Resultaat na belastingen		6.105	2.444
Minderheidsbelang van derden		73	6
Resultaat		6.178	2.450

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2015

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2015	2014
Bedrijfsresultaat		7.331	5.722
Afschrijvingen en overige waardeverminderingen	6	7.165	7.478
Mutatie voorzieningen	11	-256	178
Waardemutatie derivaten		-549	895
Verandering in werkkapitaal			
Vorderingen	13	-294	-409
Voorraden	13	-106	-262
Kortlopende schulden	13	824	-38
		424	-709
Kasstroom uit bedrijfsoperaties		14.115	13.564
Ontvangen interest	20	637	650
Betaalde interest		-2.947	-3.299
Ontvangen dividend		523	510
		-1.787	-2.139
Kasstroom uit operationele activiteiten		12.328	11.425
Investerings in materiële vaste activa	6	-18.061	-15.752
Desinvesteringen in materiële vaste activa		96	538
Investerings in financiële vaste activa		0	-461
Desinvesteringen in financiële vaste activa	7	1.249	1.505
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		-16.716	-14.170
Betaald dividend		0	-3
Nieuwe lening	12	28.150	18.222
Mutatie rekening courant kredietinstellingen		-6.800	2.029
Aflossing langlopende schulden	12	-22.106	-15.535
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		-756	4.713
Mutatie geldmiddelen		-5.144	1.968
Stand per 1 januari		5.147	3.179
Stand per 31 december	13	3	5.147

Toelichting op de geconsolideerde balans en winst- en verliesrekening

1. Algemene toelichting

Activiteiten

NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) is gevestigd aan de Lauwers 3 te Assen. Dit is tevens de statutaire vestigingsplaats van de vennootschap. De activiteiten van WMD en haar dochtermaatschappijen bestaan voornamelijk uit de zorg voor en instandhouding van de (drink)watervoorziening in haar verzorgingsgebied, benevens het verrichten van alle werkzaamheden, daarmee in verband staande, in de ruimste zin.

Naamswijziging

In het kader van de juridische splitsing, zoals vermeld in het jaarverslag, is de naam van de vennootschap NV Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) per 31 december 2016 gewijzigd in NV Waterbedrijf Drenthe.

Stelselwijzigingen en schattingswijzigingen

In 2015 hebben zich geen stelselwijzigingen of schattingswijzigingen voorgedaan, die vanaf boekjaar 2015 van toepassing zijn op WMD.

Schattingen

Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, zijn de relevante oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de desbetreffende jaarrekeningposten.

Grondslagen van de consolidatie

In de consolidatie worden de financiële gegevens van WMD, samen met die van haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, opgenomen. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin WMD direct of indirect overheersende zeggenschap kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enige andere wijze de financiële- en operationele activiteiten kan beheersen. De hiervoor beschreven groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen worden voor 100% in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer sprake is van een belang in een joint venture, dan wordt het desbetreffende belang gewaardeerd tegen netto vermogenswaarde, dan wel proportioneel geconsolideerd, indien dit leidt tot een beter inzicht. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de deelnemers gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompany-transacties, intercompany-winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd, voor zover de resultaten niet door transacties met derden buiten de Groep zijn gerealiseerd. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij geldende waarderingsgrondslagen voor de Groep. Aan het hoofd van de groep staat NV Waterleidingmaatschappij Drenthe, gevestigd aan Lauwers 3 te Assen.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn naast de vennootschap WMD de volgende groepsmaatschappijen betrokken:

naam	vestigingsplaats	deelname in %
Noordwater BV	Assen	100
BètaWater BV	Assen	100
VOF Anloo	Annen	37
VOF Hondsrug	Annen	50
IndoWater BV	Assen	100
Tirta Drenthe BV	Assen	100
Tirta Sulawesi BV	Assen	100
Tirta Maluka BV	Assen	100
Tirta Papua BV	Assen	100

PT Tirta Inti Drenthe BV	Manado	97,5
Ad Fontes BV	Assen	100
E-Qua BV	Assen	100
PT Ake Maluku Utara	Bandung	95
PT Inowa Prima Consult	Bandung	70
PT Dream Sukses Airindo	Ambon	58
PT War Besrendi	Biak	51
PT Tirta Remu	Sorong	51
PT Air Manado	Manado	51
PT Air Tomohon	Tomohon	95
PT Wedu Merauke	Merauke	51
PT Air Minum Baliem	Wamena	95
PT Tirta Numbay	Jayapura	95
PT Air Minahasa Selatan	Minahasa	95
PT Mitra Tirta Indonesia	Bandung	99
PT Water Laboratory Nusantara Indonesia	Manado	55
Stichting Vakantieverblijven	Assen	-
Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië	Assen	-

VOF Anloo en VOF Hondsrug zijn aangemerkt als joint venture. Met de andere venno(o)t(en) wordt de zeggenschap gezamenlijk uitgeoefend. Om tot een beter inzicht te komen is het relatieve aandeel van de WMD in de activa, verplichtingen en het resultaat van de vennootschappen in de consolidatie betrokken.

WMD heeft in 2015 nog twee joint ventures, WLN BV het waterlaboratorium dat tezamen met Waterbedrijf Groningen wordt gehouden en NieuWater BV, een joint venture tezamen met waterschap Vechtstromen. Beide joint ventures zijn gewaardeerd op nettovermogenswaarde en zijn niet in de consolidatie betrokken.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover WMD overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan uitoefenen. Ook rechtspersonen en natuurlijke personen die overwegende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis in WMD kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij.

WMD is verbonden met de Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië en de Stichting Vakantieverblijven. Deze stichtingen zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen vennootschap opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend op de desbetreffende vennootschap.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of het equivalent hiervan dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs hoger is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva wordt het meerdere als goodwill geactiveerd onder de immateriële vaste activa. Indien de verkrijgingsprijs lager is dan het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil als overlopende passiefpost opgenomen.

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht: deconsolidatie vindt plaats op het moment dat er geen sprake meer is van beslissende zeggenschap.

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. (Des) Investerings in materiële- en financiële vaste activa zijn opgenomen onder de kasstroom uit

investeringsactiviteiten. De nieuwe leningen en aflossingen op leningen zijn, net als betaald dividend, opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten.

2. Algemene grondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Activa en verplichtingen worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

In de balans en de winst- en verliesrekening zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar.

Vreemde valuta

- Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij haar bedrijfsactiviteiten voornamelijk uitoefent (de functionele valuta). De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in euro's; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta van WMD.

- Transacties, vorderingen en schulden

De Indonesische groepsmaatschappijen van WMD leggen transacties en balansposten in hun administraties vast in de eigen functionele valuta, te weten de rupiah. WMD neemt commerciële transacties welke luiden in rupiah op tegen de wisselkoersen die gelden op de dag van de transacties. WMD rekent monetaire balansposten uitgedrukt in een vreemde valuta om tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen die voortvloeien uit de afwikkeling van deze transacties en uit de omrekening van monetaire posten worden in het resultaat verwerkt.

Niet-monetaire activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum. Niet-monetaire activa die volgens de actuele waarde worden gewaardeerd in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de wisselkoers op het moment waarop de actuele waarde werd bepaald.

Valutakoersverschillen op leningen en andere financiële instrumenten voor zover deze het valutarisico in verband met de netto investering afdekken worden verwerkt in het eigen vermogen onder de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen'. Koersverschillen die zijn verantwoord onder de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen', zijn niet uitkeerbaar tenzij de desbetreffende deelneming is verkocht of geliquideerd.

- Groepsmaatschappijen

Bij de consolidatie rekent WMD de balansen van de Indonesische groepsmaatschappijen om in euro's tegen de koers per balansdatum. De winst- en verliesrekeningen van deze entiteiten worden in euro's omgerekend tegen de gemiddelde wisselkoersen van de desbetreffende periode. De valutakoersverschillen die voortvloeien uit de omrekening van de netto investering in de Indonesische groepsmaatschappijen, worden verwerkt in het eigen vermogen onder de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen'.

Leasing

Leaseovereenkomsten waarbij WMD als lessee feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als financiële lease. Indien dit niet het geval is, worden deze overeenkomsten opgenomen en verwerkt als operationele lease. Materiële vaste activa, die middels financiële lease zijn verworven worden bij aanvang van de lease opgenomen tegen de reële waarde van het geleasede actief, of indien lager, de contante waarde van de leasebetalingen. De desbetreffende activa worden daarna verantwoord volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. De leasebetalingen worden gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent is gebaseerd op de constante periodieke rente over de boekwaarde van de investering. De rentecomponent wordt in de desbetreffende periode ten laste gebracht van het resultaat en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leaseverplichting. Betalingen uit hoofde van operationele leases worden lineair over de leaseperiode als last in het resultaat verwerkt.

Leaseovereenkomsten waarbij WMD als lessor feitelijk alle voordelen en risico's van eigendom heeft, worden aangemerkt als operationele lease. Indien dit niet het geval is worden deze overeenkomsten gezien als financiële lease.

Materiële vaste activa die op basis van een operationele lease overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden opgenomen en verwerkt volgens de grondslagen voor materiële vaste activa. Leasebaten worden zo toegewezen aan de verschillende perioden zodat jaarlijks een constant rendement over de netto-investering wordt behaald.

Materiële vaste activa die op basis van een financiële lease overeenkomst aan derden ter beschikking worden gesteld, worden onder de financiële vaste activa als vorderingen opgenomen ter hoogte van de netto investering in die activa. De leasebetalingen worden op basis van de constante periodieke rente gesplitst in een rentecomponent en een aflossingscomponent. De rentecomponent wordt in de betreffende periode ten gunste van het resultaat gebracht en de aflossing wordt in mindering gebracht op de leasevordering.

3. Grondslagen voor waardering activa en passiva

Materiële vaste activa

Bedrijfsgebouwen en –terreinen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of vervaardigingsprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien nodig wordt rekening gehouden met een verwachte bijzondere waardevermindering op balansdatum.

Overige vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten, onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de verwachte toekomstige gebruiksduur en bijzondere waardeverminderingen.

Werken in uitvoering worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs inclusief direct toerekenbare kosten. Indien nodig wordt rekening gehouden met een verwachte bijzondere waardevermindering op balansdatum.

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa, waaronder begrepen gronden die zijn verworven met het doel om deze in erfpacht uit te geven, noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentekosten opgenomen in de vervaardigingsprijs. Deze rente wordt via de resultatenrekening verantwoord.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is geen voorziening voor groot onderhoud gevormd. De kosten worden rechtstreeks in het resultaat verantwoord.

Financiële vaste activa

- Deelnemingen

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode (nettovermogenswaarde). Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaardemethode negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover WMD in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel de verliezen reeds heeft gefinancierd of de feitelijke verplichting heeft de deelneming tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt hiervoor een voorziening getroffen.

De eerste waardering van gekochte deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaaardering worden, uitgaande van de waarden bij eerste verandering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering, vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde: afwaardering vindt plaats ten laste van de winst- en verliesrekening.

- Vorderingen op deelnemingen

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Na eerste verwerking worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

- Latente belastingvorderingen

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor verrekenbare fiscale verliezen en voor verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds, met dien verstande dat latente belastingvorderingen alleen worden opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er toekomstige fiscale winst zal zijn waarmee de tijdelijke verschillen kunnen worden

verrekend en verliezen kunnen worden gecompenseerd. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in komende jaren geldende tarieven, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. Latente belastingvorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde

- Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten verstrekte leningen, hypothecaire leningen verstrekt aan oud-werknemers van WMD en overige vorderingen. Deze vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na eerste verwerking worden deze vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde, zo nodig onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid. Voorts worden onder de overige vorderingen die vorderingen opgenomen die als financiële lease gekwalificeerd zijn. Waardering vindt plaats tegen de contante waarde van de resterende leasetermijnen, contant gemaakt tegen de oorspronkelijk overeengekomen rentepercentages.

Bijzondere waardeverminderingen van materiële vaste activa

WMD beoordeelt op iedere balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een materieel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzondere-waardeverminderingverlies wordt direct als een last verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

De opbrengstwaarde wordt in eerste instantie ontleend aan een bindende verkoopovereenkomst: als die er is wordt de opbrengstwaarde bepaald met behulp van de actieve markt waarbij normaliter de gangbare biedprijs geldt als marktprijs. Voor de bepaling van de bedrijfswaarde wordt een inschatting gemaakt van de toekomstige netto kasstromen bij voortgezet gebruik van het actief/de kasstroomgenererende eenheid waarna de kasstromen contant gemaakt worden. Hierbij is geen vaste disconteringsvoet vastgesteld maar wordt dit per actief bepaald indien nodig.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, dan wordt de toegenomen boekwaarde van de desbetreffende activa niet hoger gesteld dan de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Bijzondere waardeverminderingen van financiële vaste activa

WMD beoordeelt op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële vaste activa. Bij objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen wordt de omvang bepaald van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen, en wordt dit direct in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen geamortiseerde kostprijs wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Het waardeverminderingverlies dat daarvoor opgenomen was, dient te worden teruggenomen indien de afname van de waardevermindering verband houdt met een objectieve gebeurtenis na afboeking. De terugname wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs op het moment van de terugname, als geen sprake geweest zou zijn van een bijzondere waarde vermindering. Het teruggenomen verlies wordt in de winst-en-verliesrekening verwerkt.

Vlottende activa

- Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO methode ('First In First Out'), zijnde de laatst betaalde inkoopprijs, of lagere opbrengstwaarde. De opbrengstwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de opbrengstwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

- Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, die voor kortlopende vorderingen gelijk is aan de nominale waarde van de te ontvangen bedragen. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

- Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken worden opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Eigen vermogen

- Overige reserve
Conform artikel 29 van de Statuten van WMD, kan jaarlijks een door de directie met goedkeuring van de raad van commissarissen te bepalen percentage van de vennootschappelijke winst worden gereserveerd.
- Wettelijke reserve omrekeningsverschillen
Zie de algemene grondslagen voor een nadere toelichting op de omrekening van vreemde valuta en de post 'reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen'.
- Wettelijke reserve deelnemingen
Wijzigingen in de balanswaarde bij deelnemingen in groepsmaatschappijen als gevolg van mutaties in de herwaarderings- of winstdelingsreserve van de deelnemingen worden in de wettelijke reserve deelnemingen verantwoord, welke is verwerkt in het vennootschappelijk eigen vermogen. De wettelijke reserve wordt op individuele basis bepaald.
- Aandeel derden
Het aandeel derden als onderdeel van het groepsvermogen wordt gewaardeerd tegen het bedrag van het netto belang in de netto-activa van de desbetreffende groepsmaatschappijen. Voor zover de desbetreffende groepsmaatschappij een negatieve nettovermogenswaarde heeft, worden de negatieve waarde en de eventuele verdere verliezen niet toegewezen aan het aandeel derden, tenzij de derden-aandeelhouders een feitelijke verplichting hebben en in staat zijn om de verliezen voor hun rekening te nemen. Zodra de nettovermogenswaarde van de groepsmaatschappij weer positief is, worden resultaten toegekend aan het aandeel derden.

Voorzieningen

- Algemeen
Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.
- Voorziening jubilea
De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en blijf kans.
- Voorziening deelnemingen
Betreft voorziening voor de negatieve netto vermogenswaarde van deelnemingen waarvoor WMD direct of indirect het risico loopt, zoals is beschreven in onder de waarderingsgrondslagen voor de deelnemingen

Schulden

Langlopende en kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde, waarbij rekening wordt gehouden met transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden. Na eerste verwerking worden de schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk is aan de nominale waarde. De aflossingsverplichtingen voor het komend jaar van de langlopende schulden worden opgenomen onder kortlopende schulden.

(Embedded) derivaten

Het in een leningsovereenkomst besloten (embedded) derivaat wordt van de lening afgesplitst en separaat gewaardeerd tegen reële waarde vanaf het moment dat het contract is afgesloten. De reële waarde is een resultante van de ontwikkelingen van de marktrente en de vastgestelde rente van het onderliggende derivaat. Veranderingen in de reële waarde van derivaten worden verantwoord in de winst- en verliesrekening.

4. Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Koersverschillen

Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling of omrekening van monetaire posten worden in de winst-en-verliesrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Netto-omzet

- Waterverkopen

Waterverkopen omvat de opbrengsten uit het aan afnemers in rekening gebrachte en eventueel nog in rekening te brengen waterverbruik dat toegerekend moet worden aan het desbetreffende boekjaar.

Overige opbrengsten

- Overige bedrijfsopbrengsten

Dit betreft alle opbrengsten die geen verband houden met de verkoop van water. De overige bedrijfsopbrengsten bestaan onder meer uit de volgende posten:

- Opbrengsten verhuizingen/nieuwe aansluitingen en incasso. Bij verhuizingen/nieuwe aansluitingen wordt door WMD een extra bijdrage in rekening gebracht in verband met de administratieve afhandeling.
- Opbrengst brandkranen. Dit betreft een jaarlijks terugkerende vergoeding ten behoeve van het onderhoud.
- Opbrengst werk voor derden. Dit betreft diverse diensten die WMD voor derden verricht.
- Opbrengst huur en pacht. Dit betreft huuropbrengsten van bedrijfswoningen die aanwezig zijn op gronden waarop productiebedrijven zijn gevestigd of winning plaatsvindt. Verder betreffen het pacht opbrengsten op gronden.

De activiteiten uit overige opbrengsten worden als opbrengst verantwoord voor zover levering van goederen en diensten heeft plaatsgevonden en voor zover de prestaties zijn geleverd.

Bedrijfslasten

Onder bedrijfslasten wordt verstaan de aan de omzet toe te rekenen directe en indirecte kosten, waaronder grond- en hulpstoffen, kosten uitbesteed werk en andere externe kosten, personeelskosten, afschrijvingskosten van materiële vaste activa en overige bedrijfskosten die toerekenbaar zijn aan de omzet.

Personeelsbeloningen

- Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

- Geactiveerde salarissen

Dit betreft toegerekende directe personeelskosten en indirecte overige kosten aan in eigen beheer vervaardigde productie- en distributiemiddelen. Deze zijn in de jaarrekening in mindering gebracht op de personeelskosten.

- Pensioenen

WMD heeft een pensioenregeling voor haar medewerkers afgesloten bij het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds. Deze pensioenregeling is door WMD verwerkt volgens de verplichtingenbenadering. De over het boekjaar verschuldigde premie wordt als last verantwoord. Behalve de betaling van premies heeft WMD geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregeling. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien deze tot een terugstorting leiden of een vermindering van toekomstige betalingen.

Ultimo 2015 bedraagt de dekkingsgraad van het Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds 98,7%, waarmee niet wordt voldaan aan de dekkingsgraad die opgelegd is vanuit de overheid. Voor WMD worden er, anders dan toekomstige aanpassingen in de premie, geen consequenties verwacht van de te lage dekkingsgraad.

De buitenlandse deelnemingen hebben pensioenregelingen afgesloten bij lokale pensioenverzekeraars. Ook voor deze ondernemingen geldt dat de over het boekjaar verschuldigde premie als last wordt verantwoord. Behalve de betaling van premies hebben de buitenlandse deelnemingen geen verdere verplichtingen uit hoofde van hun pensioenregelingen. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien deze tot een terugstorting leiden of een vermindering van toekomstige betalingen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op grond wordt niet afgeschreven.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de toekomstige gebruiksduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Rentebaten en -lasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende activa en passiva. Onderdeel van de rentebaten en -lasten is het jaarlijks resultaat op (embedded) derivaten.

Activeren van rentelasten

Indien voor te vervaardigen materiële vaste activa, waaronder begrepen gronden die zijn verworven met het doel om deze in

erfpacht uit te geven, noodzakelijkerwijs een aanmerkelijke hoeveelheid tijd nodig is om deze gebruiksklaar te maken, worden de rentelasten opgenomen in de vervaardigingsprijs.

Vennootschapsbelasting

Ingevolge de Wet op de Vennootschapsbelasting 1969 (artikel 2, leden 3 en 7) is de vennootschap niet onderworpen aan de heffingen van deze wet. Bij de deelnemingen, die belastingplichtig zijn, wordt de belasting over het resultaat berekend door toepassing van het geldende tarief op het resultaat van het boekjaar. Met fiscaal vrijgestelde bedragen, dan wel niet aftrekbare bedragen wordt dienovereenkomstig rekening gehouden.

5. Financiële instrumenten en risicobeheersing

Financiële instrumenten

Een financieel instrument is een overeenkomst die leidt tot een financieel actief van één partij en een financiële verplichting of eigendomsinstrument van een andere partij. Onder het begrip 'financieel instrumenten' vallen veel jaarrekeningposten, zoals liquide middelen, debiteuren, beleggingen, leningen, crediteuren en derivaten.

Marktrisico

- Valutarisico
WMD is actief in Nederland en Indonesië. Het valutarisico voor WMD heeft betrekking op posities en toekomstige transacties in Indonesische Rupiahs. Deze risico's zijn niet ingedekt.
- Rente- en kasstroomrisico
WMD loopt renterisico over de rentedragende vorderingen (met name onder financiële vaste activa en liquide middelen) en rentedragende langlopende en kortlopende schulden (waaronder schulden aan kredietinstellingen).

Voor vorderingen en schulden met variabele renteaftspraken loopt WMD risico ten aanzien van toekomstige kasstromen; met betrekking tot vastrentende vorderingen en schulden loopt WMD risico's over de reële waarde als gevolg van wijzigingen in de marktrente. Met betrekking tot de leningen zijn voor vier langlopende leningscontracten derivaten afgesloten.

Kredietrisico

WMD en haar dochtermaatschappijen lopen kredietrisico uit hoofde van transacties. Dit risico heeft betrekking op het verlies dat kan ontstaan wanneer een wederpartij in gebreke blijft. Dit risico is in Nederland beperkt door de veelheid en diversiteit van partijen waarop WMD en haar dochtermaatschappijen vorderingen hebben.

WMD heeft in Indonesië vorderingen verstrekt aan participanten en maatschappijen waarin wordt deelgenomen. Tevens zijn leningen verstrekt aan mede aandeelhouders van Indonesische groepsmaatschappijen. Alle vorderingen in dit kader zijn afgewaardeerd.

WMD heeft geïnvesteerd in een waterzuiveringsinstallatie en een aangrenzende tentoonstellingsruimte ten behoeve van het toenmalige Noorder Dierenpark (huidige Wildlands) in de gemeente Emmen tot een bedrag ultimo 2015 pro resto groot ca. € 15 miljoen, oplopend tot ca. 20 miljoen in 2016. Er is door WMD in dit kader een dienstverleningsovereenkomst voor de zuivering van water en een financiële lease overeenkomst voor het tentoonstellingsgebouw gesloten met Noorderdierenpark/Wildlands. De waardering van deze bedrijfsmiddelen is mede gebaseerd op de opbrengst uit deze contracten en daarmee afhankelijk van de financiële positie van Wildlands BV.

Liquiditeitsrisico

WMD maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Voor zover noodzakelijk worden nadere zekerheden verstrekt aan de bank voor beschikbare kredietfaciliteiten.

6. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Overige	Werken in uitvoering
Aanschafwaarde per 1 januari 2015	257.045	65.845	61.336	120.918	8.946
Cumulatieve afschrijvingen per 1 januari 2015	-119.265	-28.398	-46.834	-44.033	0
Boekwaarde per 1 januari 2015	137.780	37.447	14.502	76.885	8.946
Investeringen onder aftrek van bijdragen van derden per saldo	18.061	405	3.823	15.233	-1.400
Afschrijvingen	-7.165	-1.176	-2.077	-3.912	
Aanschafwaarde desinvesteringen	1.010	334	214	462	
Cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	-1.106	-333	-341	-432	
Boekwaarde per 31 december 2015	148.580	36.677	16.121	88.236	7.546
Aanschafwaarde	276.116	66.584	65.373	136.613	7.546
Cumulatieve afschrijvingen	-127.536	-29.907	-49.252	-48.377	0
Boekwaarde per 31 december 2015	148.580	36.677	16.121	88.236	7.546
Afschrijvingspercentages		0-10	2-20	2-33,3	

Voertuigen, opgenomen in de categorie Overige, worden afgeschreven tot een restwaarde van 10% van de aanschafprijs. Verder wordt er geen rekening gehouden met restwaarden.

7. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Deel- nemingen	Vordering op deel- nemingen	Overige vorderingen	Belasting- latentie
Boekwaarde per 1 januari 2015	12.253	1.206	2.206	8.677	164
(Des)investeringen per saldo	-1.947	-534	-1.246	-3	-164
Resultaat deelnemingen	603	603			
Boekwaarde per 31 december 2015	10.909	1.275	960	8.674	0

De deelnemingen zijn als volgt samengesteld:

	2015		2014	
Gewaardeerd op verkrijgingsprijs	belang in %	bedrag	belang in %	bedrag
Water Fund Holland BV Nieuwegein	9,0%	0	9,0%	0
KWH Water BV Nieuwegein	2,5%	25	2,5%	25
Reststoffenunie Waterleidingbedrijven BV Nieuwegein	2,9%	10	2,9%	10
		35		35
Gewaardeerd op nettovermogenswaarde*		1.240		1.171
		1.275		1.206

* De volgende deelnemingen zijn gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode:

Naam	Vestigingsplaats	Deelname in %
PT Tirta Ecosam	Balikpapan	45,0%
NieuWater BV	Assen	50,0%
Futuro BV	Voorburg	25,0%
WaterKwaliteitsCentrum Holding BV	Glimmen	25,0%
Waterlaboratorium Noord BV	Glimmen	50,0%
Drentsche Golf & Country Club BV	Assen	20,0%

Aan het evenementenpark Wildlands wordt door WMD een tentoonstellingsgebouw verhuurd, welke huurovereenkomst als een financiële leaseovereenkomst aangemerkt is. De oorspronkelijke netto investering in 2003 bedroeg € 9.755.000. De rekenrente is 5,25% en er is rekening gehouden met een restwaarde van € 3,2 miljoen.

De resterende leasetermijnen zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
0 -1 jaar	600	350
1- 5 jaar	2.554	2.492
> 5 jaar	8.349	9.011
Totaal Nominaal	11.503	11.853
Onverdiende rente	3.821	4.189
Contante waarde resterende termijnen	7.682	7.664

8. Toelichting bij het kasstroomoverzicht

In 2015 zijn geen groepsmaatschappijen verworven. Onder de investeringen in materiële vaste activa zijn alleen opgenomen de investeringen waarvoor in 2015 geldmiddelen zijn opgeofferd. Er zijn geen investeringen verricht door middel van financiële leasing.

9. Groepsvermogen

Voor de toelichting op het groepsvermogen en het verloop van het eigen vermogen van de vennootschap wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans.

Er is geen verschil tussen het enkelvoudige eigen vermogen en het geconsolideerde eigen vermogen.

Het verschil tussen het enkelvoudige resultaat en het geconsolideerde resultaat is als volgt gespecificeerd:

	2015	2014
Resultaat volgens enkelvoudige jaarrekening	6.179	2.424
Resultaat Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië	0	32
Resultaat Stichting vakantieverblijven	-1	-6
Resultaat volgens geconsolideerde jaarrekening	6.178	2.450

10. Aandeel derden

Het verloop van het aandeel derden is als volgt:

	2015	2014
Stand per 1 januari	51	39
Overige mutaties boekjaar	-51	12
Stand per 31 december	0	51

11. Voorzieningen

Deze zijn als volgt samengesteld:

	2015	2014
Voorziening jubilea	285	608
Personeelsvoorzieningen Indonesische PT's	644	577
Totaal	929	1.185

Voor de toelichting op de voorziening Jubilea wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans. De voorzieningen zijn van langlopende aard.

12. Langlopende schulden

	Stand per 31-12-2015	Aflossings- verplichting 2015	Resterende looptijd > 1 jaar < 5 jaar	Resterende looptijd > 5 jaar
Leningen kredietinstellingen	93.884	16.501	42.729	51.155
Overige leningen	2.891	0	741	2.150
	96.775	16.501	43.470	53.305

Door de stelselwijziging (embedded) derivaten is de post leningen kredietinstellingen verlaagd met € 213.000, zijnde de niet geamortiseerde startwaarde per 31-12-2015.

Aflossingsverplichtingen binnen 12 maanden na afloop van het boekjaar zoals hierboven toegelicht zijn opgenomen onder de schulden op korte termijn.

De leningen kredietinstellingen bevatten, naast de leningen waarvoor wordt verwezen naar de toelichting op de enkelvoudige balans, drie leningen. Noordwater BV heeft een separate lening uit 2007 met een looptijd van 25 jaar, een rentepercentage van 4,05% en een jaarlijks aflossingsbedrag van € 480.000. E-Qua BV heeft een leningsovereenkomst met verpanding van bedrijfsmiddelen en vorderingen afgesloten in 2014 met een looptijd van 8 jaar, een rentepercentage van 2,75% en een jaarlijks aflossingsbedrag van € 100.000. PT Air Manado heeft een lening uit 2008 met een looptijd van 10 jaar, een rentepercentage van 5,87% en een jaarlijkse aflossingsverplichting van € 74.429.

E-Qua BV heeft een leningsovereenkomst met verpanding van bedrijfsmiddelen en vorderingen afgesloten met de Stichting Drentse Energie Organisatie. Dit betreft een geldlening van € 750.000 met een looptijd van acht jaar, een rentepercentage van 4% en een jaarlijks aflossingsbedrag van € 93.750. Deze lening is verantwoord onder overige leningen. Onder overige leningen zijn tevens vier leningen van Indonesische PT's verantwoord en een in 2014 afgesloten lening van NieuWater BV aan Noordwater BV voor een bedrag van € 1.150.000 met een aflossingsbedrag van € 115.000.

(Embedded) derivaten

	2015	2014
Stand per 1 januari	2.685	1.790
Mutatie boekjaar ten laste van resultaat	-549	895
Stand per 31 december	2.136	2.685

13. Overige activa en passiva

De vlottende activa zijn als volgt samengesteld:

	2015	2014
Voorraden		
Distributie- en verpakkingsmateriaal	1.356	1.250
Vorderingen (ten hoogste 1 jaar)		
Debiteuren en af te rekenen met afnemers inclusief voorziening oninbare vorderingen	5.700	4.215
Omzetbelasting	426	878
Overlopende activa en overige vorderingen	1.296	2.035
	7.422	7.128
Liquide middelen		
Kas	3	3
Kredietinstellingen	0	5.144
	3	5.147
Totaal vlottende activa	8.781	13.525

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon.

De kortlopende schulden zijn als volgt samengesteld:

	2015	2014
Kredietinstellingen		
Rekening-courant	3.958	253
Kasgeldlening	0	12.500
Aflossingsverplichting langlopende leningen	16.501	14.506
Stand per 31 december	20.459	27.259
Handelscrediteuren	2.891	3.070
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Omzetbelasting	360	152
Loonheffingen	642	592
Premies sociale verzekeringen	288	299
Overige belastingen	153	3
Stand per 31 december	1.443	1.046
Schulden aan maatschappijen waarin wordt deelgenomen	0	520
Overige schulden		
Te betalen vakantierechten	2.319	1.873
Overige	4.044	3.747
Stand per 31 december	6.363	5.620
Totaal kortlopende schulden	31.156	37.515

14. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Uit hoofde van de fiscale eenheid voor omzetbelasting hebben alle daarin opgenomen vennootschappen een hoofdelijke aansprakelijkheid voor de afdracht van deze belasting. Voor de langlopende lening van Noordwater bij ABN Amro (Pro resto ultimo 2015 groot € 7,8 miljoen) is door WMD een onherroepelijke borgtocht afgegeven.

WMD is via een dochteronderneming vennoot, en evenals alle vennoten, hoofdelijk aansprakelijk voor de schulden van VOF Anloo (€ 398.000) en VOF Hondsrug (€ 826.000).

WMD heeft zich garant gesteld voor een bedrag van € 17,4 miljoen voor de door NieuWater BV aangegane lening bij NV Bank Nederlandse Gemeenten.

WMD heeft zich verplicht om, indien de Indonesische drinkwaterbedrijven in staat zijn gebleken te voldoen aan al hun verplichtingen jegens WMD, en daarmee aan Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië, en indien vervolgens de Stichting in de periode 2013 – 2016 besluit een deel van de leningen kwijt te schelden, een en ander jaarlijks door de rvc van WMD vast te stellen, het revolving fund van de Stichting gedurende de periode 2014 – 2023 met maximaal 51% van de door de Stichting gedane kwijtscheldingen aan te vullen uit de beschikbare cash-flow van de Ander Water activiteiten. De Stichting is in 2016 ontbonden.

WMD heeft ultimo 2014 inzake energie-inkoop de energieprijzen tot medio 2016 vastgelegd.

Voorts heeft WMD verplichtingen aangegaan, waarvan de per ultimo 2015 resterende verplichting als volgt gespecificeerd kan worden (in hele euro's):

Verplichting	=< 1 jaar	1-5 jaar	> 5 jaar	Totaal
Kantoormiddelen	34.561	57.058		91.619
Sponsoring	32.000			32.000
Heftruck	4.836	12.090		16.926
Beheersovereenkomst Weidevogelgebied	77.326	309.304	1.147.002	1.533.632
Bedrijfszorg	2.472			2.472
Schoonmaakcontract	48.310	8.052		56.362
	199.505	386.504	1.147.002	1.733.011

15. Waterverkoppen

	2015	2014
Waterverkoppen binnen Nederland	33.678	33.580
Waterverkoppen binnen Indonesië	7.887	6.873
Totaal	41.565	40.453

16. Overige bedrijfsopbrengsten

Dit betreft alle opbrengsten die geen verband houden met de verkoop van water, zoals opbrengst werken voor derden, opbrengst huren en pachten en vergoeding incasso- en afsluitkosten.

17. Personeelskosten

Gedurende het jaar 2015 had de onderneming 781 werknemers (FTE) in dienst (2014: 773), waarvan 631 in het buitenland (2014: 618).

	2015	2014
Salarissen	12.912	12.517
Sociale lasten	1.255	1.299
Pensioenlasten	1.157	1.546
Overige personeelskosten	834	866
Af: geactiveerde salarissen	-3.738	-2.722
Totaal personeelskosten	12.420	13.506

18. Afschrijvingen

	2015	2014
Materiële vaste activa		
Bedrijfsgebouwen- en terreinen	1.176	1.094
Machines en installaties	2.077	2.479
Overige vaste bedrijfsmiddelen	3.912	3.904
	7.165	7.477
Resultaat bij verkoop	-32	-250
Totaal afschrijvingen	7.133	7.227

19. Overige bedrijfskosten

Tot deze post behoren onder meer de kosten van waterzuivering en waterwinning, huisvestingskosten, kosten technische bedrijfs- en vervoermiddelen, reis- en verblijfkosten, belastingen en verzekeringen, porti- en telefoonkosten, adviezen, algemene bedrijfsbehoeften en vergoeding landbouwschaderegeling.

20. Rentebaten en -lasten

De rentelasten hebben betrekking op rente op leningen en het resultaat op (embedded) derivaten. Gedurende het boekjaar zijn geen rentelasten geactiveerd. Rentebaten hebben voornamelijk betrekking op langlopende vorderingen.

21. Winstbelastingen

De operationele bedrijfsactiviteiten van WMD zijn onderworpen aan verschillende winstbelastingregimes met wettelijke belastingtarieven die variëren van 0% tot 25% (2014: 0% tot 25%). Deze verschillende tarieven, tezamen met fiscale faciliteiten in diverse landen en de behandeling van fiscale verliezen, resultaten vrij van belastingheffing alsmede niet aftrekbare kosten, leidden in het verslagjaar tot een gemiddelde effectieve belastingdruk van 1,2% (2014: 11,8%). De effectieve belastingdruk is de winstbelasting gedeeld door de winst vóór belastingen volgens de geconsolideerde winst-en-verliesrekening.

22. Resultaat deelnemingen

Niet geconsolideerde deelnemingen	2015	2014
NieuWater BV	510	507
Waterlaboratorium Noord BV	75	0
Drentsche Golf & Country Club BV	18	16
Totaal	603	523

23. Overige informatie

Accountants honoraria

Door de accountant zijn de volgende bedragen ten laste van het boekjaar in rekening gebracht voor de controle jaarrekening. De andere niet-controlediensten zijn door een andere accountantsorganisatie in rekening gebracht.

	2015	2014
Controle jaarrekening	90	841
Andere niet-controlediensten	10	6
Totaal	100	847

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij de vennootschap en de in de consolidatie betrokken maatschappijen zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort.

De overige posten in de winst- en verliesrekening zijn toegelicht in de enkelvoudige jaarrekening.

Enkelvoudige jaarrekening 2015

Enkelvoudige balans per 31 december 2015

Voor winstverdeling (bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	31 december 2015	31 december 2014
ACTIVA			
Vaste activa			
Materiële vaste activa	25	142.984	132.807
Financiële vaste activa	26	10.317	11.566
		153.301	144.373
Vlottende activa (ten hoogste 1 jaar)	27		
Voorraden		743	647
Vorderingen		4.207	3.805
Liquide middelen		3	2.413
		4.953	6.865
		158.254	151.238
PASSIVA			
Eigen Vermogen	28		
Gestort en opgevraagd kapitaal		97	97
Overige reserve		32.709	30.387
Reserve omrekeningsverschillen buitenlandse deelnemingen		-2.317	-2.021
Wettelijke reserve		606	504
Onverdeelde winst		6.179	2.424
		37.274	31.391
Voorzieningen	29	6.163	7.796
Langlopende schulden	30		
Leningen		82.195	76.170
(Embedded) derivaten		1.581	1.985
		83.776	78.155
Kortlopende schulden (ten hoogste 1 jaar)	31		
Schulden aan kredietinstellingen		22.378	26.063
Schulden aan handelscrediteuren		2.056	2.292
Belastingen en premies sociale verzekeringen		961	748
Schulden aan participanten waarin wordt deelgenomen		437	709
Overige schulden		5.209	4.084
		31.041	33.896
		158.254	151.238

Enkelvoudige winst- en verliesrekening over 2015

(bedragen in duizenden euro's)

	Ref.	2015	2014
Netto omzet			
Drinkwaterverkoppen	34	31.524	31.398
Overige opbrengsten			
Overige bedrijfsopbrengsten	35	2.818	2.545
Som der bedrijfsopbrengsten		34.342	33.943
Bedrijfslasten			
Waterinkopen	36	499	434
Elektrische energie		1.311	1.152
Chemicaliën e.d.		304	382
Kosten uitbesteed werk	37	5.929	5.752
Personeelskosten	38	7.460	8.163
Afschrijvingen	39	6.574	6.680
Grondwaterbelasting	40	362	355
Overige bedrijfskosten	41	5.263	5.391
Som der bedrijfslasten		27.702	28.309
Bedrijfsresultaat		6.640	5.634
Rentebaten		606	670
Rentelasten		-1.834	-2.881
Financieel resultaat	42	-1.228	-2.211
		5.412	3.423
Resultaat deelnemingen	43	767	-999
Resultaat		6.179	2.424

Toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening

24. Algemeen

Grondslagen en algemene toelichting

De grondslagen van waardering en van resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met de toelichting op deelnemingen in paragraaf 3 van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar paragrafen 3 en 4 van de toelichting op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening. De toelichting op de enkelvoudige balans en winst- en verliesrekening ziet alleen maar op de specifieke vennootschappelijke aspecten, voor zover deze nog niet zijn toegelicht bij de geconsolideerde cijfers.

25. Materiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Gebouwen en terreinen	Machines en installaties	Leidingen	Overige	Werken in uitvoering
Aanschafwaarde per 31 december 2014	247.133	64.379	56.048	106.049	13.359	7.298
Cumulatieve afschrijvingen per 31 december 2014	-114.326	-28.010	-42.839	-34.876	-8.601	0
Boekwaarde per 1 januari 2015	132.807	36.369	13.209	71.173	4.758	7.298
Investeringsen onder aftrek van bijdragen van derden per saldo	16.865	401	3.452	13.478	734	-1.200
Afschrijvingen	-6.594	-1.122	-1.714	-2.042	-1.716	
Aanschafwaarde desinvesteringen	-305				-305	
Cumulatieve afschrijvingen desinvesteringen	211				211	
Boekwaarde per 31 december 2015	142.984	35.648	14.947	82.609	3.682	6.098
Aanschafwaarde	263.693	64.780	59.500	119.527	13.788	6.098
Cumulatieve afschrijvingen	-120.709	-29.132	-44.553	-36.918	-10.106	0
Boekwaarde per 31 december 2015	142.984	35.648	14.947	82.609	3.682	6.098
Afschrijvingspercentages		0-10	2-20	2	10-33,3	

Voertuigen, opgenomen onder de rubriek Overige, worden afgeschreven tot een restwaarde van 10% van de aanschafprijs. Verder wordt er geen rekening gehouden met restwaarden.

26. Financiële vaste activa

De samenstelling en het verloop van de boekwaarden is als volgt:

	Totaal	Deelnemingen in groeps- maatschappijen	Vorderingen op groeps- maatschappijen*	Overige deelnemingen	Vorderingen op niet geconsolideerde deelnemingen	Overige vorderingen
Boekwaarde per 1 januari 2015	11.566	0	0	653	2.207	8.706
Koersverschillen	-297	-297				
Agiostorting	5.000	5.000				
(Des)investeringen	-5.852		-4.492	2	-1.247	-115
Mutatie financiële leaseovereenkomst	18					18
Resultaat deelnemingen	767	674		93		
Mutatie voorziening deelnemingen	-885	-5.377	4.492			
Boekwaarde per 31 december 2015	10.317	0	0	748	960	8.609

* Over deze vorderingen wordt 2,8% (2014: 2,8%) interest berekend en is aan WMD pandrecht van bedrijfsmiddelen en vorderingen verleend. Er zijn geen afspraken gemaakt met betrekking tot aflossingen.

In 2015 heeft WMD een agiostorting van € 5 miljoen gedaan op haar aandelen in Noordwater BV tengevolge waarvan het bedrag van de lening aan Noordwater met € 5 miljoen is verminderd.

Aan het evenementenpark Wildlands wordt door WMD een tentoonstellingsgebouw verhuurd, welke huurovereenkomst als een financiële leaseovereenkomst aangemerkt is. De oorspronkelijke netto investering in 2003 bedroeg € 9.755.000. De rekenrente is 5,25% en er is rekening gehouden met een restwaarde van € 3,2 miljoen.

De resterende leasetermijnen zijn als volgt te specificeren:

	2015	2014
0 -1 jaar	600	350
1- 5 jaar	2.554	2.492
> 5 jaar	8.349	9.011
Totaal Nominaal	11.503	11.853
Onverdiende rente	3.821	4.189
Contante waarde resterende termijnen	7.682	7.664

			2015		2014
Deelnemingen in groepsmaatschappijen		Belang in %	Bedrag	Belang in %	Bedrag
Noordwater BV		100%	-5.635	100%	-11.012
Voorziening deelnemingen			5.635		-11.012
			0		0
Vorderingen op groepsmaatschappijen					
Noordwater BV			3.357		7.849
Voorziening deelnemingen			-3.357		-7.849
			0		0
Overige deelnemingen	Vestigingsplaats	Belang in %		Belang in %	
Drentsche Golf & Country Club BV	Assen	20,0%	311	20,0%	292
Water Fund Holland BV	Nieuwegein	9,0%	42	9,0%	42
KWH Water BV	Nieuwegein	2,5%	25	2,5%	25
Waterlaboratorium Noord BV	Glimmen	50,0%	259	50,0%	183
WaterKwaliteitsCentrum Holding BV	Glimmen	25,0%	5	25,0%	5
Reststoffenunie Waterleidingbedrijven BV	Nieuwegein	2,9%	10	2,9%	10
Futuro BV	Voorburg	25,0%	138	25,0%	138
			790		695
Af: Voorziening deelneming Water Fund Holland BV			-42		-42
			748		653
Vorderingen op niet-geconsolideerde deelnemingen					
Waterlaboratorium Noord BV			600		1.700
NieuWater BV			0		147
Water Fund Holland BV			114		114
Drentsche Golf & Country Club BV			360		360
			1.074		2.321
Af: Voorziening vordering deelneming Water Fund Holland BV			-114		-114
			960		2.207
Overige vorderingen					
Hypothecaire leningen			522		550
Stichting Vakantieverblijven			136		136
Vof Anloo			60		95
Vof Hondsrug			63		125
Dierenpark Emmen			104		116
Lease multimediegebouw Wildlands			7.682		7.664
Diversen			42		20
			8.609		8.706
Totaal financiële vaste activa			10.317		11.566

Voor de overige vorderingen zijn geen zekerheden gesteld.

27. Vlottende activa

De vlottende activa zijn als volgt samengesteld:

	2015	2014
Voorraden		
Distributie- en verpakkingsmateriaal	743	647
Vorderingen (ten hoogste 1 jaar)		
Debiteuren en af te rekenen met afnemers	1.918	2.190
Voorziening oninbare vorderingen	-325	-333
Groepsmaatschappijen	1.417	260
Omzetbelasting	369	563
Overlopende activa en overige vorderingen	828	1.125
	4.207	3.805
Liquide middelen		
Kas	3	3
Kredietinstellingen	0	2.410
	3	2.413
Totaal vlottende activa	4.953	6.865

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de vennootschap. De reële waarde van de vorderingen benadert de boekwaarde ervan, gegeven het kortlopende karakter ervan en het feit dat waar nodig voorzieningen voor oninbaarheid zijn gevormd. Op openstaande kortlopende posten groepsmaatschappijen wordt geen rente in rekening gebracht.

28. Eigen vermogen

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap bestaat uit 5.000 gewone aandelen elk groot nominaal € 50,00. Hiervan zijn in 2014 geplaatst en volgestort 1.946 gewone aandelen (in 2013: 1.946 gewone aandelen).

	2015	2014
Maatschappelijk kapitaal	250	250
Aandelen in portefeuille	-153	-153
Gestort en opgevraagd kapitaal	97	97

De overige componenten van het eigen vermogen zijn als volgt weergegeven:

	Totaal	Overige reserve	Reserve omrekenings verschillen	Wettelijke reserve deelneming	Onverdeelde winst
Boekwaarde per 31 december 2014	31.294	30.387	-2.021	504	2.424
Winstverdeling 2014	0	2.424			-2.424
Reserve omrekeningsverschillen	-296		-296		
Mutatie wettelijke reserve deelnemingen	0	-102		102	
Onverdeelde winst 2015	6.179				6.179
Stand per 31 december 2015	37.177	32.709	-2.317	606	6.179

Reserve omrekeningsverschillen

De reserve omrekeningsverschillen wordt aangehouden in verband met deelnemingen in vreemde valuta. De koers van de Indonesische rupiah is in 2015 met 0,2% gestegen ten opzichte van 2014.

	2015	2014
Stand per 1 januari	-2.021	-2.007
Onttrekking	-296	-14
Stand per 31 december	-2.317	-2.021

Wettelijke reserve deelneming

De wettelijke reserve deelneming wordt aangehouden voor positieve resultaten uit deelnemingen.

	2015	2014
Stand per 1 januari	504	1.001
Toevoeging	102	0
Onttrekking	0	-497
Stand per 31 december	606	504

29. Voorzieningen

Deze post bestaat uit:

	2015	2014
Voorziening jubilea	285	608
Voorziening garantstelling lening Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië	3.600	4.025
Voorziening deelnemingen	2.278	3.163
Totaal	6.163	7.796

De voorzieningen zijn van langlopende aard.

	2015	2014
Voorziening jubilea		
Stand per 1 januari	608	675
Dotatie boekjaar	11	4
Oprenting	0	30
Onttrekking boekjaar	-269	-90
Vrijval	-65	-11
Stand per 31 december	285	608

Deze voorziening is gevormd voor de in de toekomst uit te betalen personeelsbeloningen in het kader van 10-, 20-, 30- en 40-jarig dienstjubilea. Er is een disconteringsvoet gehanteerd van 1,5% (2014: 1,5%).

	2015	2014
Voorziening garantstelling lening Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië		
Stand per 1 januari	4.025	4.450
Onttrekking boekjaar	-425	-425
Stand per 31 december	3.600	4.025

WMD staat garant voor de betalingsverplichtingen van aflossing en rente zoals die jaarlijks verschuldigd is door Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië aan de Rabobank met betrekking tot de verstrekte geldleningen van € 4,0 miljoen. De garantstelling is beperkt tot de aflossing en rente zoals die jaarlijks verschuldigd is en strekt zich niet uit tot de toekomstige verplichtingen. Deze garantstelling is als voorziening opgenomen, waarbij de aflossing die in 2016 heeft plaatsgevonden (€ 425.000) is opgenomen onder overige kortlopende schulden.

Voorziening deelnemingen	2015	2014
Stand per 1 januari	3.163	2.078
Dotatie boekjaar	0	1.085
Onttrekking boekjaar	-885	0
Stand per 31 december	2.278	3.163

De deelneming Noordwater heeft per ultimo 2014 en 2015 een negatieve waarde. In verband met de garantstelling jegens de ABN AMRO Bank ad € 7,8 miljoen is hier een voorziening voor getroffen, na correctie van de vordering op Noordwater.

30. Langlopende schulden

De langlopende schulden betreffen onderhandse leningen van kredietinstellingen, pensioenfondsen en dergelijke.

	2015	2014
Leningen		
Stand per 1 januari	89.733	86.290
Stelselwijziging (embedded) derivaten	0	-192
Stand per 1 januari nieuw	89.733	86.098
Afgelost	-19.063	-12.387
Amortisatie startwaarde derivaten	21	22
Nieuwe leningen	27.000	16.000
	97.691	89.733
Aflossingen komend jaar	-15.496	-13.563
Stand per 31 december	82.195	76.170

De nieuwe leningen in 2015 betreffen vier leningen. Twee leningen van 8 miljoen, een lening van 6 miljoen en een lening van 5 miljoen. Één lening van 8 miljoen heeft een looptijd van 10 jaar en de rente bedraagt 1,398%. De andere lening van 8 miljoen heeft een looptijd van 15 jaar en de rente bedraagt 1,89%. De lening van 6 miljoen heeft een looptijd van 10 jaar en de rente bedraagt 1,1%. De lening van 5 miljoen heeft een looptijd van 5 jaar en de rente bedraagt 0,79%. De aflossingen van de leningen zijn lineair.

De aflossingsverplichting van de langlopende leningen, exclusief de geamortiseerde startwaarde (embedded) derivaten (€ 149.000), is als volgt over de jaren verdeeld:

Jaar van aflossing	Totaal	0-2 %	2-4 %	4-6 %	6-8 %
2016	15.496	4.933	9.800	513	250
2017	11.296	4.933	5.600	513	250
2018	9.247	3.134	5.600	513	
2019	9.134	3.134	5.600	400	
2020	9.134	3.134	5.600	400	
2021 e.v.	43.533	13.733	25.300	4.500	
	97.840	33.001	57.500	6.839	500

Voor de langlopende schulden zijn geen zekerheden gesteld.

	2015	2014
(Embedded) derivaten		
Stand per 1 januari	1.985	0
Stelselwijziging (embedded) derivaten	0	1.335
Stand per 1 januari nieuw	1.985	1.335
Mutatie boekjaar ten laste van resultaat	-404	650
Stand per 31 december	1.581	1.985

In 2005 en 2006 heeft WMD drie leningen afgesloten bij Fortis. Deze leningen luiden in Euro's en kennen een lineaire aflossing over de looptijd met vaste aflossingen per kwartaal. De te betalen rente is (deels) afhankelijk van de 3-maands Euribor. Ligt deze:

- a. boven het renteplafond, dan is de door WMD verschuldigde rente gelijk aan het renteplafond;
- b. tussen rentebodem en renteplafond, dan bedraagt de door WMD verschuldigde rente 50% van het renteplafond plus 50% van de 3-maands Euribor;
- c. onder de rentebodem, dan is de door WMD verschuldigde rente gelijk aan de rentebodem.

Op de rente wordt een kredietopslag berekend die gedurende de looptijd van de lening niet wordt herzien. Door deze transactie heeft WMD in feite een vrijwel geheel vastrentende lening afgesloten, waarvan de rente iets lager uitvalt indien de 3-maands Euribor zich beweegt tussen rentebodem en renteplafond.

In 2007 heeft WMD een lening afgesloten met BNG. Deze lening wordt in jaarlijkse termijnen lineair terugbetaald. De te betalen rente is afhankelijk van de 6-maands Euribor plus een opslag. Tegelijkertijd heeft WMD een captransactie afgesloten met BNG met gelijke kritische kenmerken. De captransactie kent een capniveau van 4,75%, en wordt via een opslag op de rente van de lening (0,44%) betaald. Door deze transactie heeft WMD in feite een verzekering afgesloten dat zij nooit meer hoeft te betalen dan het maximum overeengekomen bedrag.

Met de banken zijn de volgende convenanten overeengekomen met betrekking tot ratio's:

- ABN Amro: garantievermogen groter dan 20% van het balanstotaal gecorrigeerd voor immateriële vaste activa, actieve belastinglatenties, deelnemingen en minderheidsdeelnemingen, vorderingen op aandeelhouders en directie, vorderingen op deelnemingen, minderheidsdeelnemingen en groepsmaatschappijen en aandelen in het eigen kapitaal
- Waterschapsbank: geen
- Rabobank: garantievermogen groter dan 25% van het balanstotaal, verminderd met eventuele geactiveerde immateriële activa. De ratio moet worden berekend op basis van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de enkelvoudige jaarrekening.
- BNG: solvabiliteit groter dan 20% en Interest Coverage Ratio (ICR) groter dan 1,0. De ratio's moeten worden berekend op basis van de cijfers zoals deze zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening.

Door zogenaamde 'cross default' clausules in de overeenkomsten met de banken, gelden de met individuele banken overeengekomen convenanten, de facto voor alle banken.

De werkelijke solvabiliteit over 2015 bedroeg enkelvoudig 23,6% (2014: 20,8%) en geconsolideerd 22,2% (2014: 19,2%).

De werkelijke ICR geconsolideerd is 4,2 (2014: 1,6). Tevens geldt voor de banken dat de jaarrekening WMD, inclusief controleverklaring, binnen zes maanden na einde boekjaar verzonden moet worden naar de bank. De banken hebben aangegeven geen consequenties te zullen verbinden aan het niet voldoen aan deze voorwaarden in 2015. Hiertoe zijn door de banken waivers verstrekt.

31. Kortlopende schulden

Deze kortlopende schulden zijn als volgt samengesteld:

	2015	2014
Kredietinstellingen		
Rekening-courant	6.882	0
Kasgeldlening	0	12.500
Aflossingsverplichting langlopende leningen	15.496	13.563
Stand per 31 december	22.378	26.063
Handelscrediteuren	2.056	2.292
Belastingen en premies sociale verzekeringen		
Loonheffing	761	581
Pensioenpremies	109	115
Waterbelasting en grondwaterheffing	91	52
Stand per 31 december	961	748
Schulden aan participanten waarin wordt deelgenomen	437	709
Overige schulden		
Te betalen vakantierechten	2.233	1.873
Te betalen interest	600	458
Overige	2.376	1.753
Stand per 31 december	5.209	4.084
Totaal kortlopende schulden	31.041	33.896

De kortlopende schulden hebben alle een resterende looptijd van korter dan één jaar. De reële waarde van de kortlopende schulden benadert de boekwaarde vanwege het kortlopende karakter ervan.

33. Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De niet uit de balans blijvende verplichtingen zijn gespecificeerd in de geconsolideerde jaarrekening onder hoofdstuk 14.

34. Netto omzet

	2015	2014
Kleinverbruik	24.930	24.505
Grootverbruik	4.640	5.001
Levering zusterbedrijven	1.496	1.315
Vergoeding brandkranen en sprinklers	458	577
Totaal opbrengsten	31.524	31.398

35. Overige bedrijfsopbrengsten

Dit betreft alle opbrengsten die geen verband houden met de verkoop van water, zoals opbrengst werken voor derden, opbrengst huren en pachten en vergoeding incasso- en afsluitkosten.

36. Waterinkopen

Dit betreft ingekocht water bij collega waterbedrijven.

37. Kosten uitbesteed werk

Tot deze post behoren onder meer de kosten van uitbesteed onderhoud aan terreinen, gebouwen, machines en installaties en leidingwerken, kosten van uitzendkrachten, onderzoek waterkwaliteit en computercentrum.

38. Personeelskosten

	2015	2014
Salarissen	8.764	8.739
Sociale lasten	961	966
Pensioenlasten	1.002	1.208
Overige personeelskosten	471	788
Af: geactiveerde- en doorbelaste salarissen	-3.738	-3.538
Totaal personeelskosten	7.460	8.163

De geactiveerde salarissen betreft toegerekende personeelskosten aan in eigen beheer vervaardigde productie- en distributiemiddelen.

39. Afschrijvingen materiële vaste activa

	2015	2014
Bedrijfsgebouwen- en terreinen	1.122	1.133
Machines en installaties	1.714	1.966
Leidingen en watermeters	2.042	1.868
Overige vaste bedrijfsmiddelen	1.716	1.939
	6.594	6.906
Resultaat bij verkoop	-20	-226
Totaal afschrijvingen	6.574	6.680

40. Grondwaterbelasting

Dit betreft een grondwaterheffing van € 0,01115 per m³ (2014: € 0,01109 per m³).

41. Overige bedrijfskosten

Tot deze post behoren onder meer de kosten van waterzuivering en waterwinning, huisvestingskosten, kosten technische bedrijfs- en vervoermiddelen, reis- en verblijfkosten, belastingen en verzekeringen, porti- en telefoonkosten, adviezen, algemene bedrijfsbehoeften en vergoeding landbouwschaderegeling.

42. Financieel resultaat

De rentelasten hebben betrekking op betaalde rente op leningen en het resultaat op (embedded) derivaten. De rentebaten hebben betrekking op ontvangen hypotheekrente leningen personeel evenals de rentevergoeding op overige leningen.

43. Resultaat deelnemingen

Het resultaat deelnemingen is als volgt samengesteld:

	2015	2014
Noordwater BV	674	-1.015
Drentsche Golf & Country Club BV	18	16
Waterlaboratorium Noord BV	75	0
Totaal	767	-999

Het resultaat over boekjaar 2015 is volledig gemuteerd in de Financiële Vaste Activa (ref 26).

44. Overige informatie

Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende het jaar 2014 had de vennootschap, uitsluitend in Nederland, gemiddeld 150 werknemers (FTE) in dienst (2014: 155).

WNT-verantwoording 2015 N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe

Per 1 januari 2013 is de Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op WMD van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor WMD is € 178.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de raad van commissarissen; dit bedraagt voor de voorzitter 7,5% en voor de overige leden 5% van het bezoldigingsmaximum.

De managementverantwoordelijkheid van WMD ligt bij de directeur van WMD. De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor de bezoldigungsstructuur van de directeur. Het bezoldigingsbeleid bij WMD, voor de raad van commissarissen en de directeur, is in lijn met de bepalingen uit de WNT en WNT2.

- Bezoldiging bestuurders

De totale bezoldiging van directeur K.J. Hoogsteen in 2015, bedroeg op grond van de WNT € 207.000 over 2015 (2014: € 236.000) gesplitst in een beloning van € 191.000 (2014: € 205.000), een belastbare vaste onkostenvergoeding van € 1.000 (2014: € 1.000) en een voorziening ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn van € 15.000 (2014: € 30.000). De heer Hoogsteen is 365 dagen in dienst geweest als 1,0 fte in 2015 (2014 1,0 fte, 365 dagen). Deze bezoldiging past binnen de geldende overgangsregeling WNT1.

De heer Sj. Kremer was tot 10 december 2015 lid van de raad van commissarissen van WMD, waarna hij vanaf 10 december 2015 (tot 3 juni 2016) als directeur is aangesteld. De totale bezoldiging van directeur Sj. Kremer in 2015, bedroeg op grond van de WNT € 7.000 wat volledig als beloning wordt aangemerkt. In 2015 was 22 dagen in dienst in 2015 als 1,0 fte. In 2014 was de heer Kremer geen directeur.

- Bezoldiging raad van commissarissen

De commissarissen ontvingen gezamenlijk een vergoeding van € 36.600 over 2015 (2014: € 19.700). De commissarissen in overheidsdienst, zijnde de heer Bouwmeester het gehele jaar 2015 en de heer van der Laan tot en met 30 september 2015, ontvingen de vergoeding niet persoonlijk.

	Functie	Totale bezoldiging 2015	Duur van het dienstverband in 2015 (in dagen)	Totale bezoldiging 2014	Duur van het dienstverband in 2014 (in dagen)
G.J. Jansen, voorzitter	Voorzitter rvc	8,3	365	5,8	365
J.H. van der Laan	Lid rvc	5,5	365	3,4	365
T. Eerenstein	Lid rvc	6,1	365	3,4	365
B.J. Bouwmeester	Lid rvc	5,5	365	3,4	365
Sj. Kremer	Lid rvc	5,7	365	3,4	365
M.L. van Wijhe	Lid rvc	5,5	365	0,3	31
Totaal		36,6		19,7	

- Bezoldiging overige functionarissen met dienstbetrekking

Bij één afdelingsmanager bedraagt de totale bezoldiging méér dan de van toepassing zijnde WNT-norm. Deze bezoldiging past binnen de geldende overgangsregeling WNT1 maar de bezoldiging dient op basis van WNT2 wel genoemd te worden. De totale bezoldiging van deze afdelingsmanager in 2015, bedroeg op grond van de WNT € 210.000 over 2015 gesplitst in een beloning van € 191.000, een belastbare vaste onkostenvergoeding van € 1.000 en een voorziening ten behoeve van beloningen betaalbaar op termijn van € 18.000. De betreffende afdelingsmanager is 365 dagen in dienst geweest als 1,0 fte in 2015 en had dezelfde functie in 2014.

- Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen en één afdelingsmanager zijn er geen overige functionarissen die in 2015 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Assen, 7 april 2017

P.A. Glasbeek

[De commissarissen](#)

G. J. Janssen

B. Bouwmeester

T. Eerenstein

J.H. van der Laan

M.L. van Wijhe

Overige gegevens

Statutaire bepaling

Statutaire bepalingen

De statutaire bepalingen ten aanzien van de winstbestemming luiden als volgt:

Artikel 29

1. Van de vennootschappelijke winst kan jaarlijks een door de directie met goedkeuring van raad van commissarissen te bepalen percentage worden gereserveerd, terwijl daarop voorts in aftrek worden gebracht de niet gedelgde verliessaldi van de voorgaande jaren, alsmede de belastingen welke ten laste van de winst geheven zijn of geheven zullen worden, zo nodig door schatting vast te stellen.
2. De aldus resterende winst staat ter beschikking van de algemene vergadering. Van deze winst mag slechts een dividend worden uitgekeerd tot een percentage van maximaal de wettelijke rente. Van het vorenstaande kan slechts worden afgeweken door de algemene vergadering op basis van een besluit genomen met drie/vierde van de uitgebrachte stemmen, tenminste vertegenwoordigende meer dan eenenvijftig procent (51%) van het geplaatste aandelenkapitaal, in een vergadering waarin tenminste twee/derde van het geplaatste aandelenkapitaal vertegenwoordigd is. Dit besluit behoeft de goedkeuring van de raad van commissarissen genomen met algemene stemmen in een vergadering waarin alle commissarissen aanwezig dan wel vertegenwoordigd zijn.

Voorstel winstbestemming

Voorgesteld wordt het maximaal toegestane dividend, ter grootte van 2%, zijnde de wettelijke rente per 1 januari 2015 van het geplaatste aandelenkapitaal, aan aandeelhouders uit te keren en het restant aan de overige reserve toe te voegen.

De onverdeelde winst is als afzonderlijke post onder het Eigen Vermogen opgenomen.

Gebeurtenissen na balansdatum

Splitsing

In 2016 is, mede gebaseerd op het eerder in dit verslag gememoreerde rapport van de “commissie De Boer” besloten tot herstructurering van de WMD-groep. Bij deze splitsing wordt de kerntaak van WMD ondergebracht in een afzonderlijke dochtermaatschappij “WMD drinkwater BV”. De niet-kerntaken worden in separate dochtervennootschappen ingebracht. De financiële gevolgen voor de groep zijn nihil, vennootschappelijk treden wel verschuivingen op.

Afbouw Indonesie

In 2016 is de afbouw van de indonesische activiteiten in gang gezet. Aangezien in de jaarrekening 2014 de activa vrijwel geheel zijn afgewaardeerd, worden bij de verdere afbouw geen additionele verliezen van betekenis meer verwacht. De Stichting Waterprojecten Oost-Indonesië is ontbonden in 2016.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Waterleidingmaatschappij Drenthe

9405 BL Assen
Lauwers 3

Postbus 18
9400 AA Assen

tel: (0592) 85 45 00
fax: (0592) 85 45 99

www.wmd.nl
info@wmd.nl

